

SPIS TREŚCI

	Wstęp	2
1.	UWARUNKOWANIA	2
1.1.	Położenie gminy	2
1.2.	Cel opracowania	3
1.3.	Podstawa prawna	3
1.4.	Zasoby dziedzictwa a obywatel - wg ustaw	6
1.5.	Definicje	7
1.6.	Opis użytych skrótów	9
2.	ZWIĄZEK PROGRAMU OPIEKI Z ZEWNĘTRZNYMI DOKUMENTAMI PROGRAMOWYMI	9
2.1.	Wprowadzenie	9
2.2.	Poziom krajowy	10
2.2.1.	Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015	10
2.2.2.	Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 – Narodowa Strategia Spójności	11
2.2.3.	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – Narodowa Strategia Spójności 2007-2013	12
2.2.4.	Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013	12
2.2.5.	Tezy do Krajowego Programu Opieki nad Zabytkami	13
2.3	Poziom regionalny	14
2.3.1.	Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego	14
2.3.2.	Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007- 2013	16
2.3.3.	Wojewódzki Program opieki nad zabytkami	17
2.4.	Poziom powiatu	18
2.4.1.	Strategia rozwoju powiatu Sztumskiego	18
2.5.	Poziom Gminy	18
2.5.1.	Strategia społeczno – gospodarczego rozwoju gminy Mikołajki Pomorskie	18
2.5.2.	Studium uwarunkowań i kierunków	19
2.5.3.	Programy Odnowy Wsi	19
2.6.	Wnioski do dokumentu - Programu Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie	19

CZĘŚĆ II

3.	DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO	
3.1.	Zarys dziejów	1
3.2.	Ochrona zabytków	1
3.3.	Rejestr zabytków	2
3.3.1	Rejestr zabytków archeologicznych	2
3.3.2	Rejestr zabytków nieruchomych	3
3.3.3.	Rejestr zabytków ruchomych	5
3.4.	Muzea	5
3.5.	Dokumentacja konserwatorska – rodzaje ewidencji konserwatorskiej	6
3.5.1.	Ewidencja adresowa – tzw. „fiszki	6
3.5.2.	„Białe Karty”	8
3.5.3.	„Karty zielone”	8
3.5.4.	„Karty Cmentarzy”	8
3.5.5	Katalog Parków”	9
3.6.	Zabytki identyfikujące krajobraz kulturowy gminy	9
3.6.1.	Zespoły i obiekty znaczące w krajobrazie kulturowym gminy – identyfikujące przestrzeń	10
3.7.	Wartości niematerialne	10
3.8	Ocena stanu zachowania krajobrazu kulturowego	10
3.8.1.	Analiza SWOT	12
3.9	Bibliografia i zasoby archiwalne /wybrane/	14
3.9.1	Kartografia	14
3.9.2	Opracowania studialne – konserwatorskie	14
3.9.3	Opracowania planistyczne	14

CZĘŚĆ III

	WSTĘP	
I.	PODSTAWA PRAWNA SPORZĄDZANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	3
I.1.	Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce	3
II.	ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE – CELE PROGRAMU	4
II.1.	Cele programu wg ustawy:	4
II.2.	Priorytety i cele programu dla Gminy Mikołajki Pomorskie	4
III.	REALIZACJA PROGRAMU	6
III.1	Realizator programu	6
III.2.	Instrumenty realizacji Programu	7
IV.	ZADANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIKOŁAJKI POMORSKIE DO WYKONANIA W LATACH 2013-2016	9
IV.1.	Zadania długoterminowe, ciągłe – tj. zadania, których wykonanie i realizacja wykracza poza okres obowiązywania Programu Opieki nad Zabytkami	9
IV.2.	Działania wspomagające realizację określonych Zadań Programu Opieki nad Zabytkami <i>do</i> wykonania w 2013 roku	10
IV.3.	Zadania tematyczne do realizacji w latach 2013 – 2016	12
IV.3.1	Gminna Ewidencja Zabytków - Monitoring – Publikacja	13
Z/1	Wykonanie MPZP /według wskazań Studium/	13
Z/2	Centrum Informacji o Gminie Mikołajki Pomorskie – CI- MP	14
Z/3	Promocja dziedzictwa kulturowego gminy.	15
Z/4	Rewaloryzacja gminnych kapliczek i krzyży	17
Z/5	Przestrzenne Muzeum - PRUSY – kraj i ludzie	18
Z/6	Rewaloryzacja zespołu kościelnego Krasna Łąka	21
Z 7	Dofinansowanie remontów konserwatorskich kościołów parafialnych :	21
Z/8	Przywołanie tradycji rycerskiego etosu – festiwal poezji /pieśni / legend/	22
Z/9	Rewaloryzacja zespołu Stążek / zadanie gminy lub związku gmin/	23
Z/10	Rewaloryzacja – uporządkowanie terenów dawnych cmentarzy	25

Z/11	Kreacja symbolu wsi gminnej „ Mikołajkowe bajdy „ festiwal /spotkania mikołajkowe dla dzieci / ekspozycja świątecznych dekoracji – ozdób związanych z bajkami	26
Z/12	Ochrona charakterystycznej zabudowy	27
Z/13	IKONA GMINY – budowa wizerunku- identyfikacja	28
Z/14	Rajd Łupaszki	28
Z/15	Europejskie Dni Dziedzictwa kulturowego	29
V.	KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	30
VI.	WDRAŻANIE I OCENA REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI	39
VI.1.	Wdrażanie	39
VI.2.	Monitoring	39
VII.	FINANSOWANIE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.	41
VII.1.	Środki finansowe dla realizacji programu	41
VII.2.	Możliwości pozyskania środków zewnętrznych	43
VIII.	DZIAŁANIA PERSPEKTYWICZNE	44
Zał. 1	Gminna Ewidencja Zabytków – spis	

**PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
GMINY MIKOŁAJKI POMORSKIE
na lata 2013 - 2016**

Część I – Relacja z dokumentami zewnętrznymi

Opracowanie:
mgr inż. arch. Justyna Czyszek

Gdańsk – październik 2012

Wstęp

Program opieki nad zabytkami to dokument własny Samorządu Gminy Mikołajki Pomorskie, służący do podejmowania planowanych działań dotyczących ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego.

Główną ideą programu jest: wykorzystanie środowiska kulturowego dla rozwoju Gminy, poprawa stanu jego zachowania oraz uświadomienie mieszkańcom i decydom potrzeb oraz zasad jego ochrony. Program służyć ma też określeniu zasad finansowania ochrony i opieki nad zabytkami w Gminie Mikołajki Pomorskie, z uwzględnieniem założeń zawartych w opracowaniach ponadlokalnych.

Dokument może służyć zarówno władzom gminnym jak też instytucjom, innym podmiotom oraz mieszkańcom zainteresowanym kulturą oraz dziedzictwem kulturowym.

Opracowanie winno być /co cztery lata/ cyklicznie aktualizowane. Wskazane w nim działania są zgodne z krajowymi, wojewódzkimi, a także lokalnymi dokumentami programowymi oraz dokumentami o charakterze strategicznym.

Zadania i zaproponowane sposoby ich realizacji są zgodne z ustawowymi regulacjami z dziedziny ochrony zabytków w Polsce.

1. UWARUNKOWANIA

1.1 Położenie gminy

Gmina Mikołajki Pomorskie położona jest we wschodniej części województwa Pomorskiego. Od zachodu graniczy z Gminami : Sztum, Ryjewo, od północy z gminą Stary Targ i Dzierzgoń, od wschodu z gminą Stary Dzierzgoń a od południa z gminą Prabuty. Jest jedną z gmin powiatu sztumskiego a siedzibą władz gminnych są Mikołajki Pomorskie.

Położona peryferyjnie w stosunku do siedziby władz wojewódzkich i poza bezpośrednim oddziaływaniem aglomeracji trójmiejskiej, niejako w „martwym” obszarze. Główne funkcje o charakterze lokalnym skupiają się we wsi gminnej , część zaś w Sztumie i Dzierzgoniu. Komunikacyjnie poza bezpośrednim oddziaływaniem autostrady A-1.

Pod względem geograficznym gmina Mikołajki Pomorskie położona jest na styku dwóch jednostek fizjograficznych : pobraża Gdańskiego i Pojezierza Wschodniopomorskiego. Cały obszar gminy przynależy do jednostki mezostrukturalnej określanej jako Pojezierze Iławski i strefie o charakterze rolniczym. Sieć osadniczą tworzą ośrodki wiejskie oraz wieś gminna – wyposażona w usługi lokalne

1.2. Cel opracowania

Program ma na celu (zgodnie z art. 87 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami):

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu działań strategicznych wynikających z opracowań ponadlokalnych, ale także z opracowań strategicznych, programowych gminy
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków dla rozwoju gminy, w tym:
  - krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej
  - zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania:
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających pozyskiwaniu środków finansowych i wzrostowi sum wydatkowanych na opiekę nad nimi
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków,
- eliminowanie sytuacji konfliktowych
- inicjowanie działań edukacyjnych, informacyjnych, propagujących znajomość zabytków i opieki nad nimi
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami.

1.3. Podstawa prawna

/ Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dn. 23 lipca 2003 r. – Dz.U. Nr 162 poz. 1568, ze zm/.

Opracowanie Programu Opieki nad Zabytkami jest zadaniem własnym samorządu terytorialnego.

W oparciu o art. 87. ust.1 Ustawy, zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) sporządza na okres czterech lat odpowiednio wojewódzki, powiatowy lub gminny program opieki nad zabytkami.

Program gminny przyjmowany jest przez radę gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków (art. 87 ust. 3). Następnie, co dwa lata od ogłoszenia w dzienniku urzędowym wójt gminy sporządza sprawozdanie, które przedstawia się odpowiednio radzie gminy (art. 87 ust. 4 i 5).

Zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 Nr 142, poz. 1591, ze zm.) – art. 7 ust. 1 pkt 9 – zaspokajanie zbiorowych potrzeb

wspólnoty to zadanie własne gminy, w szczególności obejmuje ono sprawy ładu przestrzennego, kultury (w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury) oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Zgodnie z ustawą **o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** gmina ma prawo i obowiązek:

- a) prawo utworzenia (po uprzednim zasięgnięciu opinii Konserwatora) parku kulturowego w celu ochrony krajobrazu kulturowego oraz zachowania wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji (art.16 ust.1)
- b) obowiązek uwzględniania w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ochrony zabytków nieruchomych i ich otoczenia oraz ustaleń programu. Studium i plany miejscowe wymagają odpowiednio zaopiniowania lub uzgodnienia przez Konserwatora (art.18, art.19 i art.20)
- c) obowiązek prowadzenia gminnej ewidencji zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków z terenu gminy, objętych wojewódzką ewidencją zabytków (art.22 ust.4)
- d) przyjmowanie zawiadomień o znalezieniu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem i zawiadamianie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków (art.32 ust.1 pkt 3 i ust.2)
- e) przyjmowanie zawiadomień o przypadkowym znalezieniu przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem archeologicznym i zawiadamianie o tym fakcie właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków (art.33 ust.1 i ust.2)
- f) sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich i budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna (art.71 ust.1 i 2)
- g) prawo udzielania przez organ stanowiący gminy, w trybie określonym przepisami odrębnymi, dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków (art.81)
- h) sporządzanie przez Wójta Gminy przyjmowanie przez Radę Gminy na okres 4 lat gminnego programu opieki nad zabytkami (art.87 ust.1, ust.2 ust.3 i ust.4). Co dwa lata Wójt Gminy sporządza i przedstawia Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji programu (art.87 ust.5).
- i) Wójt Gminy sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami, gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje Rada Gminy po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków; gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku Urzędowym (art.87)

Ustawa precyzuje pojęcia zabytku, ochrony i opieki nad zabytkami, form ochrony, kompetencje organów (w tym administracji samorządowej), formy finansowania opieki nad zabytkami, ich ewidencjonowania itp.

Ustawa nakłada (art. 4) także na samorząd gminny obowiązek:

- zapewnienia warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie oraz utrzymanie,
- zapobiegania zagrożeniom, powodującym uszczerbek dla wartości zabytków
- przeciwdziałanie i udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków
- przeciwdziałania kradzieżom, zaginięciom, nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę
- uwzględniania zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska

*W ramach opieki nad zabytkami (art. 5 Ustawy..) **właściciel lub posiadacz** zabytku, a także gmina, mają obowiązek:*

- zapewnienia warunków dla naukowego badania i dokumentowania zabytków (forma opieki nad zabytkami)
- prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku
- korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości,
- popularyzowanie i upowszechnianie wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury

Ochrona zabytków i opieka nad nimi to także zadanie Państwa, gdyż jest to obowiązek konstytucyjny (art. 5 Konstytucji RP- „Rzeczpospolita Polska (...) strzeże dziedzictwa narodowego (..) Istotnym elementem tego dziedzictwa są zabytki, które w swych niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym”). Obowiązek ten realizowany jest między innymi poprzez Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami (nie został on dotąd uchwalony- w 2003 roku sformułowane zostały jedynie tezy do Programu Krajowego).

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami dla woj. pomorskiego na lata 2011-2014 został uchwalony i opublikowany w Dzienniku Urzędowym Woj. Pomorskiego. / Uchwała 91/V/11 z dnia 28. II. 2011 r/

Ponadto ochrona zabytków została uwzględniona w innych uregulowaniach prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w szeregu obowiązujących ustaw, w tym w:

1. ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717 z późn. zm.),
2. ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.),
3. ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150),
4. ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. Nr 92, poz. 880, z późn. zm.),
5. ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.),
6. ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (tekst jednolity Dz. U. z 2001 Nr 13, poz. 123).
7. Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i określone zostały w: ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. O muzeach (Dz. U., Nr 5, poz. 24 z późn. zm.),
8. Zasady ochrony zasobów bibliotecznych określone zostały w ustawie z dn. 27 czerwca 1997 o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.)
9. Ochronę materiałów archiwalnych określają przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz.U. Z 2006 r. Nr 97, późn. zm.)

1.4. Zasoby dziedzictwa a obywatel - wg ustawy

w Polsce :zgodnie z Konstytucją RP- art. 5

„... Ochrona zabytków, dawnych materialnych i niematerialnych dóbr kultury jest obowiązkiem konstytucyjnym Państwa (...) Rzeczpospolita Polska strzeże dziedzictwa narodowego. (...) Istotnym elementem tego dziedzictwa są zabytki, które w swoich niematerialnych wartościach są dobrem wspólnym”:

a „...obowiązkiem Obywatela jest troska o dobro wspólne...”

w Europie :

„Dziedzictwo kulturowe jest częścią definicji europejskiej tożsamości. Stanowi fundamentalny wyraz bogactwa i różnorodności europejskiej kultury. Ochrona dziedzictwa kulturowego, niezastąpionego świadectwa przeszłości, leży we wspólnym interesie Państw Członkowskich, które muszą zapewnić przekazanie tego dziedzictwa przyszłym pokoleniom. Dlatego opieka i konserwacja oraz wymogi użytkowania i umożliwienia dostępu do dziedzictwa kulturowego zarówno w sektorze publicznym jak prywatnym leży w publicznym interesie. „

(z Dokumentu ECCO- Europejskiego Zrzeszenia Krajowych Związków Konserwatorów-restauratorów)

Międzynarodowe konwencje, programy i porozumienia, określające zasady ochrony zabytków to między innymi:

- **Karta Ateńska** uchwalona na IV Kongresie CIAM w Atenach w 1933r.
- **Międzynarodowa Karta Konserwacji i Restauracji Zabytków i Miejsc Zabytkowych – Karta Wenecka** – przyjęta w 1964r. kontynuująca zasady Karty Ateńskiej
- **Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego** – przyjęta 16 listopada 1972r w Paryżu na 17 sesji Konferencji Generalnej ONZ dla Wychowania, Nauki i Kultury UNESCO; konwencja ratyfikowana przez Polskę 6 maja 1976r – opublikowana w Dz.U. z 1976r Nr 32, poz. 190
- **Rezolucja Parlamentu Europejskiego** dot. potrzeby działania w obszarze kultury, w szczególności ochrony dziedzictwa kulturowego
- **Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską** – 1993r, art. 151
- **Europejska konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego** (poprawiona) sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992r., przyjęta i ratyfikowana przez RP 13 grudnia 1995r., opublikowana w Dz.U. z 1996r. Nr 120, poz. 564
- **Europejska konwencja krajobrazowa** sporządzona we Florencji 22 października 2000r, w imieniu RP przyjęta i ratyfikowana przez Prezydenta 24 czerwca 2004r., opublikowana w Dz.U. z 2006r. Nr 14 poz. 98
- **Dokument w sprawie edukacji konserwatorów-restauratorów dzieł sztuki i Warunków uprawniających do wykonywania zawodu** - zatwierdzony przez IV Generalne Zgromadzenie ENCoRE (Europejska Sieć Szkolnictwa Wyższego Konserwatorskiego) w Toruniu z 8-9 maja 2003r. (wspólny z ECCO)
- **Agenda Terytorialna UE i Karta Lipska** w sprawie Zrównoważonych Miast Europejskich – przyjęta w maju 2007r na posiedzeniu Rady Ministrów Odpowiedzialnych za zagospodarowanie przestrzenne
- **Program Kultura Wspólnoty Europejskiej na lata 2007-2013**

1.5. Definicje

Definicja zabytku

Zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce określa Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, z dnia 23 lipca 2003 roku.

Z Ustawy....

W myśl definicji Ustawy zabytkiem jest „.....nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”

Art. 6 Ustawy mówi, że ochronie i opiece podlegają zabytki bez względu na stan **zachowania**,

Zgodnie z Art. 3. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) **zabytek** - *nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;*
- 2) **zabytek nieruchomy** - *nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;*
- 3) **zabytek ruchomy** - *rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;*
- 4) **zabytek archeologiczny** - *zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem;*

Ustawa szczegółowo wymienia co podlega ochronie. Lista jest długa, jeżeli zostają spełnione kryteria – wszystkie lub ich część, definiujące zabytek, w zasadzie każdy obiekt może zostać objęty ochroną i opieką, niezależnie od stanu zachowania. Ochroną objęte może zostać otoczenie zabytku, a także nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne.

Zgodnie z art. 3 ustawy: użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 12) **historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny** - *przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;*
- 13) **historyczny zespół budowlany** - *powiązaną przestrzennie grupę budynków wyodrębnioną ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;*
- 14) **krajobraz kulturowy** - *przestrzeń historycznie ukształtowaną w wyniku działalności człowieka, zawierającą wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;*
- 15) **otoczenie** - *teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.*

Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza.

Zabytki zgromadzone w Muzeach, wpisane do inwentarza muzealnego chronione są stosownymi przepisami ustawy o Muzeach.

Program Opieki nad Zabytkami - Opracowanie programu opieki nad zabytkami (na terenie danej gminy) jest zadaniem własnym samorządu terytorialnego.

Art. 87 ust.1 Ustawy „...wójt gminy sporządza na okres czterech lat gminny program opieki nad zabytkami; Program przyjmuje rada gminy, po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków / art. 87, ust.3/.”

1.6. Opis użytych skrótów

Ustawa – Ustawa z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami /Dz.U. Nr 162 poz. 1568, ze zm./

Konserwator – Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków

Urząd Konserwatora - Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków

KOBIDZ – Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków

ROBiDZ - Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków

NID – Narodowy Instytut Dziedzictwa / poprzednio KOBIDZ i ROBIDZ /

Wójt – Wójt gminy Mikołajki Pomorskie

Gmina – Gmina Mikołajki Pomorskie

Gminny Program – Program Opieki nad Zabytkami Gminy Mikołajki Pomorskie na lata 2013 -2016

2. ZWIĄZEK PROGRAMU OPIEKI Z ZEWNĘTRZNYMI

DOKUMENTAMI PROGRAMOWYMI.

2.1. Wprowadzenie

Po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej ochrona dóbr kultury została wprowadzona do długoterminowego planowania w tym planowania strategicznego.

Dokumenty owe określające priorytety w okresach długo i krótkoterminowych zwane są dokumentami strategicznymi. Określona w nich priorytety i zadania do realizacji oraz strategia rozwoju odnosząca się odpowiednio do poziomu krajowego, regionalnego i lokalnego.

Zapisy zawarte w dokumentach strategicznych warunkują po części zapisy niniejszego Programu, pozwalają również określić możliwości finansowania określonych w programie zadań.

Wiele z dokumentów o charakterze strategicznym zawiera zapisy dotyczące ochrony dóbr kultury. W konstrukcji niniejszego Programu ważne są odniesienia z wybranych dokumentów na poziomie krajowym , regionalnym i lokalnym .

2.2. Poziom krajowy

Z dokumentów krajowych związanych z planowym rozwojem Polski i mające związek z problematyką ochrony zabytków w latach 2007-2013 istotne są:

- **Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015** /dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006r./;
- **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 – Narodowa Strategia Spójności** /dokument zaakceptowany przez Komisję Europejską w maju 2007r./;
- **Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – Narodowa Strategia Spójności 2007-2013** /projekt zatwierdzony przez Komisję Europejską dnia 7 maja 2007r./;
- **Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004 – 2013**
- **Tezy do krajowego Programu Opieki nad Zabytkami / 2003 /**

2.2.1.Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015

Jest to dokument nadrzędny w stosunku do innych strategii i programów rządowych. Przesłanka dla Narodowej Strategii Spójności. Dokument ten jest spójny z celami określonymi przez Unię w Strategii Lizbońskiej.

Strategia Rozwoju Kraju 2007-2015 - jest to dokument podstawowy, który określa cele i priorytety rozwoju społeczno – gospodarczego Polski oraz określa warunki, które ten rozwój winny zapewnić. Są to zadania Państwa do wykonania na wskazanych przez Strategie obszarach.

Głównym celem Strategii jest: **podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski: poszczególnych obywateli i rodzin**. Cel ten realizowany jest poprzez sześć priorytetów działania

Priorytet 6 to;

„Rozwój regionalny i podniesienie spójności terytorialnej”. Kierunkiem działania dla realizacji jego zadań jest – dążenie do podniesienia konkurencyjności polskich regionów, w tym m.in. poprzez „wsparcie dla ochrony i poprawy stanu materialnego dziedzictwa kulturowego oraz rozwoju inwestycji kultury regionów”.

Dla województwa pomorskiego działania wsparcia określono jako pomoc w wysiłkach na rzecz „zrównoważonego i efektywnego wykorzystania walorów kulturowych i przyrodniczych jako zasobu turystycznego działania na rzecz o znaczeniu międzynarodowym”.

Realizacja zadań związanych z opieką nad zabytkami ma być realizowana także poprzez działania określone w strategii, i związane z innymi priorytetami.

2.2.2. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 –

Narodowa Strategia Spójności

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007 – 2013 czyli Narodowa Strategia Spójności to zadania, które są zgodne z Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty na lata 2007-2013

Celem narodowych Strategicznych Ram Odniesienia jest; ***tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.***

Cel ma zostać osiągnięty poprzez realizację celów horyzontalnych, które zostały określone następująco:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług;
5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej;
6. Wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

Program ten ma realizować wszystkie określone powyżej cele – poprzez podejmowane programy, projekty i działania.

Problematyki Programu w sposób bezpośredni dotyczy cel 5 i 6: a także działania z zakresu realizacji celu 1 i 2. „Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”, w ramach którego jednym z podstawowych obszarów działalności stanie się „promowanie wewnętrznej spójności”. Tym samym będą promowane działania mające na celu odnowę środowiska fizycznego, rewitalizację terenów zdegradowanych, ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego i historycznego. (...) działania te mają też przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu.

2.2.3. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko – Narodowa Strategia Spójności 2007-2013

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko jest instrument realizacji priorytetów rozwojowych zwartych w Narodowych Strategicznych Ramach Odniesienia przy wykorzystaniu środków europejskich – Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Głównym celem programu jest **podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.**

Przy czym wzrost atrakcyjności Polski i jej regionów ma zostać osiągnięty dzięki inwestycjom w pięciu obszarach mających największe znaczenie w sektorach: transportu, środowiska, energetyki, kultury i ochrony zdrowia, w tym poprzez realizację także szczegółowego celu programu: *Wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego o znaczeniu światowym i europejskim dla zwiększenia atrakcyjności Polski.*

Jednocześnie w ramach programu realizowanych ma być 15 Priorytetów w tym priorytet 11 **Kultura i dziedzictwo kulturowe**

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa narodowego otrzymało łącznie 576,4 mln Euro na realizację tego priorytetu mają być realizowane głównie zadania o znaczeniu ponadregionalnym. Wiązać się one powinny z problematyką ochrony i zachowania zabytków nieruchomych o znaczeniu ponadregionalnym, w tym znajdujących się na liście Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO lub uznane przez Prezydenta RP za Pomniki Historii.

Jednocześnie na liście typów projektów przewidzianych do realizacji w ramach działania ujęto m.in. „rewitalizację, rewaloryzację, konserwację, renowację, restaurację, zachowanie, a także adaptację na cele kulturalne obiektów wpisanych do rejestru zabytków i zespołów tych obiektów wraz z ich otoczeniem”. Znaczy to, że dziedzictwo kulturowe uznawane jest za jeden z najważniejszych czynników decydujących o atrakcyjności Polski.

Poza tym, wsparcie inwestycji realizowanej w obszarze kultury daje zatrudnienie wykwalifikowanym kadrom i generuje znaczącą wartość produktu krajowego brutto o wysokiej wartości dodanej. Tym samym uznaje się ważność ekonomicznych i społecznych walorów środowiska kulturowego.

2.2.4 Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013

/Przyjęta została przez Radę Ministrów 21. wrzesień 2004 /

Celem strategicznym tego dokumentu jest zrównoważenie rozwoju kultury w regionach poprzez realizację **celu 4 – zachowanie dziedzictwa kulturowego i aktywna ochrona zabytków**.

Poszczególne Programy Operacyjne które mają na celu ochronę i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, zwiększanie narodowego zasobu dziedzictwa kulturowego/w tym dziedzictwa archeologicznego/, kompleksową rewaloryzację zabytków, zwiększenie roli zabytków i muzealiów w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości poprzez tworzenie zintegrowanych produktów turystycznych, poprawę warunków instytucjonalnych, prawnych i organizacyjnych w zakresie ochrony zabytków i ich dokumentacji, zabezpieczania zabytków, muzealiów i archiwaliów przed klęskami żywiołowymi, kradzieżami, nielegalnym wywozem za granicę oraz na wypadek sytuacji kryzysowych a także udostępnienie zabytków dla celów publicznych.

Programy ogłaszane co roku decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, stanowi to podstawę do ubiegania się o środki resortu na zadania z zakresu kultury realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, instytucje filmowe, szkoły i uczelnie artystyczne, organizacje pozarządowe oraz podmioty gospodarcze.

2.2.5 Tezy do krajowego programu Opieki nad zabytkami :

Celem programu krajowego będzie wzmocnienie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym oraz poprawa stanu zabytków w Polsce, a ponadto stworzenie wykładni porządkującej sferę ochrony poprzez wskazanie siedmiu podstawowych zasad konserwatorskich:

- zasady Primus non nocere,
- zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych),
- zasady minimalnej niezbędnej ingerencji (powstrzymania się od działań niekoniecznych),
- zasady, zgodnie z którą usuwać należy to (i tylko to), co na oryginał działa niszcząco,
- zasady czytelności i odróżnialności ingerencji,
- zasady odwracalności metod i materiałów,
- zasady wykonywania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Wymienione zasady obowiązują pracowników urzędów (w tym konserwatorskich), konserwatorów i restauratorów dzieł sztuki, konserwatorów-architektów, urbanistów,

wykonawców prac budowlanych, archeologów, badaczy, właścicieli i użytkowników (w tym duchownych – codziennych konserwatorów zabytkowych świątyń).

Krajowy Program Opieki nad Zabytkami nie powstał.

2.3. Poziom regionalny

Podobnie jak na poziomie ogólnokrajowym, także na poziomie regionalnym wyróżnić można szereg dokumentów dotyczących problematyki Programu Opieki nad Zabytkami. Najważniejsze z nich to:

- Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020 (Uchwała nr 458/XXII/12 z dnia 24 września 2012 - aktualizacja.)
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013 (nowelizacja 2011)
- **Program Opieki nad Zabytkami Woj. Pomorskiego na lata 2011-2014** (uchwalony Uchwałą Nr 91/VI/11 Sejmiku Woj. Pomorskiego z dnia 28 lutego 2011r)
- Strategia Rozwoju Turystyki Województwa Pomorskiego
- Plan zagospodarowania Województwa Pomorskiego

2.3.1. Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

/ Uchwała nr 458/XXII/12 z dnia 24 września 2012 r./

Obecnie obowiązująca Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego z roku 2005 jest aktualizacją dokumentu który został przyjęty do realizacji do 2020 roku. Konieczność przygotowania nowego dokumentu wynika z nowych uwarunkowań europejskich rozwoju regionu (w tym m.in. uwzględnienia przystąpienia Polski do Unii Europejskiej), zmiany uwarunkowań krajowych rozwoju województwa (w tym m.in. przygotowywania krajowych dokumentów strategicznych dotyczących kierunków rozwoju regionu) oraz z analizy doświadczeń i dotychczasowego dorobku programowania rozwoju regionalnego.

Treść Strategii Województwa Pomorskiego określa 8 założeń ;

1. Strategia jest narzędziem kreowania rozwoju, ukierunkowującego dostępne instrumenty finansowe i regulacyjna
2. Strategia obejmuje wyłącznie te zagadnienia, na które Samorząd Województwa Pomorskiego i jego partnerzy w regionie mają rzeczywisty wpływ.
3. Strategia nie obejmuje kwestii czysto lokalnych chyba ,ze zachodzi ścisły związek między potrzebami i potencjalnymi lokalnymi a interesami

regionalnymi lub też, gdy lokalne deficyty istotnie ograniczają możliwości rozwojowe.

4. Strategia nie skupia się na sprawach o charakterze rutynowym, należących do sfery bieżącego funkcjonowania oraz wykonywania zadań i obowiązków prawnych przez przedmioty działające w regionie.
5. Strategia jest selektywna i skoncentrowana na definiowaniu celów i kierunków działania, odzwierciedlając dokonane wybory strategiczne.
6. Strategia wyznacza cele poddające się weryfikacji i ustanawia zobowiązania do określonych działań i efektów.
7. Strategia zarysowuje kryteria identyfikacji przedsięwzięć wpisujących się w jej realizację.
8. Strategia uwzględnia specyfikę uwarunkowań rozwojowych różnych części województwa, wskazując że nie wszystkie wyzwania rozwojowe mają wszędzie taki sam charakter i ciężar gatunkowy.

Zasadnicze przesłanki, które spowodowało aktualizację Strategii to:

1. Skala i kierunki zmian sytuacji społeczno – gospodarczej w województwie i kraju, spowodowanych między innymi zmieniającymi się uwarunkowaniami i przystąpieniem Polski do UE.
2. Dynamiczne procesy w globalnym, europejskim i bałtyckim otoczeniu regionu, związane głównie z problemami gospodarki światowej, którym to problemom będzie musiało sprostać województwo Pomorskie.
3. Wskazanie szczególnie obszarów wymaganej interwencji w realizacji zadań Strategii
4. Potrzeba dynamizacji przekształceń społeczno – gospodarczych w Regionie w celu zmniejszenia dystansu w stosunku do silniejszych gospodarczo regionów kraju.
5. Potrzeba wypracowania standardu co do zakresu, struktury i procedury przygotowania i realizacji dokumentów strategicznych.
6. Zmiany prawne i strategiczno-rozwojowe w kraju i w UE, związane z przyjęciem przede wszystkim przez Sejm RP *Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*.
7. Potrzebę określenia strategicznych celów rozwoju województwa w związku z programowaniem i ukierunkowaniem środków UE w kolejnej perspektywie finansowej 2014-2020.

Oceniając pozycję wyjściową województwa stwierdza się, że :

Pomorskie charakteryzuje się unikatowym środowiskiem i walorami krajobrazowymi oraz różnorodnością kulturową wynikającą z tożsamości regionalnej i lokalnej czerpiącej z dziedzictwa Kaszub, Kociewia, Powiśla, Żuław i innych obszarów regionu oraz tradycji morskich oraz historycznych w tym solidarnościowych.

Dziedzictwo kulturowe coraz częściej traktowane jest jako istotny czynnik rozwoju lokalnego / jako sposób na aktywizację gospodarczą, tworzenie nowych miejsc

pracy, oraz kreowanie pozytywnego wizerunku danego obszaru). Coraz większego znaczenia zaczynają nabierać kulinarne produkty regionalne i żywność wysokiej jakości. Region posiada także bogatą ofertę turystyczną oraz jedną z największych w kraju baz noclegowych - głównie w rejonie nadmorskim .

Według przedstawionej oceny, mocne strony województwa to: silne poczucie tożsamości oraz unikatowe dziedzictwo i różnorodność kulturowa regionu.

Jako szanse wskazane zostały; aktywność społeczna i jej wzrost oraz zmiana postaw społecznych w – w tym w zarządzaniu posiadanym zasobem oraz w kształceniu ustawicznym. Ważnym aspektem realizacji założeń RPO jest decentralizacja w zarządzaniu rozwojem krajem – w tym finansami.

Przy wskazanym posiadanym zasobie i aktywności społecznej , realizacja założeń związanych z ochroną krajobrazu kulturowego Strategia wskazuje kierunki działań społecznościom lokalnym a budowany program Opieki nad Zabytkami jest zgodny z jej założeniami .

2.3.2. Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego na lata 2007- 2013

/Nowelizacja z 2011, przyjęta uchwałą nr K/2011/8615 z dn.28.listopada 2011/

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego przyjęty na lata 2007-13, uwzględnia zapisy ujęte w projekcie Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia oraz ustalenia zawarte w Strategii Rozwoju Województwa. Na ich podstawie sformułowano Cel Strategiczny Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Pomorskiego na lata 2007-2013, który brzmi następująco:

Poprawa konkurencyjności gospodarczej, spójności społecznej i dostępności przestrzennej regionu przy zrównoważonym wykorzystaniu specyficznych cech potencjału gospodarczego i kulturowego regionu oraz przy pełnym poszanowaniu jego zasobów przyrodniczych”

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Pomorskiego stanowi podstawę planowania rozwoju województwa na lata 2007-13, uwzględniając zapisy ujęte w projekcie Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia oraz wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa.

Uzupełnieniem tego zapisu stały się następujące cele szczegółowe:

1. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki oraz wzrost kompetencji mieszkańców;
2. Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej ośrodków miejskich i usprawnienie powiązań między nimi;
3. Poprawa atrakcyjności osiedleńczej i turystycznej;
4. Przełamywanie barier strukturalnych na obszarach o niższym potencjale rozwojowym.

W Programie określono także szereg tzw. Osi Priorytetowych, w tym:

1. Rozwój i innowacje w przedsiębiorstwach
2. Społeczeństwo wiedzy
3. Funkcje miejskie i metropolitalne
4. Regionalny system transportowy
5. Środowisko i energetyka przyjazna środowisku
6. Turystyka i dziedzictwo kulturowe
7. Ochrona zdrowia i system ratownictwa
8. Lokalna infrastruktura podstaw
9. Lokalna infrastruktura społeczna i inicjatywy obywatelskie

Z wymienionych powyżej szczególnie znaczenie dla konstrukcji Programu Opieki nad Zabytkami ma cel 9, którego realizacja skupiać się będzie na pełniących rolę subregionalnych i regionalnych ośrodkach rozwoju, wśród których enumeratywnie wymieniono m.in. Powiśle. Wymienić należy także cel 6, obejmujący m.in. wykorzystanie potencjału turystycznego. Realizowane w jego ramach przedsięwzięcia ukierunkowane mają zostać na dywersyfikację oferty turystycznej, obejmując m.in. obiekty dziedzictwa kulturowego.

2.3.3. Wojewódzki Program opieki nad zabytkami

/ Uchwała Nr 852/XXXVI/09 z dnia 29 .06.2009 r./

Program Opieki nad Zabytkami Województwa Pomorskiego powstał jako dokument służący podejmowaniu planowych działań dotyczących inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego przez samorząd województwa. Obejmuje on m.in. omówienie uwarunkowań prawnych, analizę związków z innymi dokumentami programowymi, szczegółowe przedstawienie zasobów dziedzictwa kulturowego województwa, diagnozę dotyczącą stanu ochrony tych zasobów, a także cele strategiczne w zakresie opieki nad zabytkami. Zakończeniem programu są zapisy dotyczące sposobu jego wdrażania i monitorowania. Obecny program jest kontynuacją założeń zawartych w programie na lata 2007-2010.

W Programie określono kierunki pożądaných działań oraz typy działań wspierających . Przedstawione zapisy Programu zmierzają do ochrony samych zasobów, jednakże z naciskiem na ich wykorzystanie w działaniach prorozwojowych podejmowanych zarówno przez samorząd województwa jak i samorządy lokalne oraz partnerów prywatnych. Szczególny nacisk położono na współodpowiedzialność społeczności lokalnych i partnerów prywatnych za zachowanie elementów dziedzictwa oraz na ich wykorzystanie gospodarcze, w tym ze szczególnym uwzględnieniem turystyki (np. celem strategicznym rozwoju turystyki ma być „budowanie markowych produktów turystycznych opartych na zasobach dziedzictwa kulturowego”.

W Programie podkreślono znaczenie tożsamości regionalnej, wielokulturowości regionu, związku zagadnień ochrony środowiska kulturowego z celami rozwojowymi

regionu i ustalonymi w Strategii woj. Priorytetami oraz przyjętą **Strategią Rozwoju Turystyki Woj. Pomorskiego na lata 2004-2013** (przyjęta Uchwałą Nr 587/XXXV/05 Sejmiku Woj. Pomorskiego w dniu 18 lipca 2005r.).

2.4 . Poziom powiatu

2.4.1. Strategia Rozwoju Powiatu Sztumskiego.

Strategia powiatu sztumskiego uwzględnia ochronę wartości krajobrazu kulturowego.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami dotąd nie powstał .

2.5. Poziom gminny

Również na poziomie lokalnym możliwa jest identyfikacja szeregu dokumentów o charakterze strategicznym, mogących zawierać istotne dla budowy Programu Opieki nad Zabytkami zapisy. W ramach niniejszego rozdziału omówiono uwarunkowania wynikające z następujących podstawowych dokumentów:

- Strategii Rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy Mikołajki Pomorskie na lata 2002 - 2012
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mikołajki Pomorskie i /w przygotowaniu/;
- Programy odnowy wsi: Cierpięta Dworek, Krasna Łąka, Mikołajki Pomorskie, Pierzchowice, Wilczewo
- Programy Operacyjne – założenia

2.5.1. Strategia społeczno – gospodarczego rozwoju gminy Mikołajki Pomorskie

Opracowany dokument Strategii wyznacza zasadnicze kierunki rozwoju gminy na najbliższe dziesięciolecie.

Zapisy te określają politykę rozwoju gminy i jej relacje do kwestii ochrony zasobów dziedzictwa. Z zapisów tych wynika iż ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego i problematyka opieki nad zabytkami winna być rozpatrywana w kontekście rewitalizacji gminy i stanowić ma podstawę do realizacji celów związanych z rozwojem społeczno – gospodarczym Gminy Mikołajki Pomorskie

Na etapie trwania prac nad Programem Opieki nad Zabytkami – należy określić zadania i cele Programu Opieki.

2.5.2. Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego

Studium uwarunkowań uwzględnia uwarunkowania ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego i Gminnej Ewidencji Zabytków. Zasady prowadzenia polityki przestrzennej w gminie sformułowano w sposób umożliwiający ochronę krajobrazu kulturowego .

2.5.3. Programy Odnowy Wsi.

W opracowanych Programach Odnowy Wsi problematyka ochrony zabytków została zauważona. Przedstawiono ogólne założenia. Zamierzenia te należy uzupełnić o zadania określone w Programie Opieki nad Zabytkami. Program wskazuje instrumenty i źródła ich finansowania.

2.6. Wnioski do dokumentu Programu Opieki nad Zabytkami

Zapisy dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym problematykę ochrony dziedzictwa kulturowego traktują głównie w kontekście możliwego jego wykorzystania w procesie rozwoju społecznego i gospodarczego. Taka wymowę mają m.in. zapisy Strategii. Także w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego zapisano szereg priorytetów związanych z ochroną zasobów dziedzictwa kulturowego w opisanym powyżej kontekście.

We wskazanych dokumentach – opracowanych na szczeblu lokalnym istotna jest przede wszystkim ochrona krajobrazu kulturowego i ochrona prawna obszarów i zespołów zabytkowych oraz ich rewaloryzacja i restauracja. Zakłada się wykorzystanie tych walorów w celu rozwoju turystyki, stymulacji rozwoju gospodarczego – w tym zapobieganiu bezrobociu i podnoszeniu świadomości w obszarze określenia tożsamości Powiśla. Dokumenty te nie określają działań szczegółowych mających na celu realizację wymienianych w dokumentach celów. Zadania te w perspektywie lat 2013-2016 i dalszej określi Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie

„.....dziedzictwa kulturowego winna służyć przede wszystkim rozwojowi społeczno – gospodarczemu gminy i regionu. Rozwój ten dotyczyć winien przede wszystkim funkcji turystycznych i związanych z kulturą w tym ochronie krajobrazu kulturowego, zapobieganiu bezrobociu. Jako taki ma szansę na uzyskanie wsparcia ze strony programów centralnych i regionalnych, w tym – finansowanych ze środków Unii Europejskiej”. Jednocześnie integralnym elementem tych działań winna stać się kompleksowa rewaloryzacja – rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich tak aby wykreowana „ nowa jakość” harmonijnie współistniała z istotnymi wartościami krajobrazu kulturowego i podnosiła jakość życia mieszkańców.

Problematyka ochrony obszarów i obiektów o walorach kulturowych jest dość dobrze osadzona we wszystkich poziomach dokumentów strategicznych. Znajduje ona także odzwierciedlenie w lokalnej polityce przestrzennej to jest w dokumencie

Studium Uwarunkowań. Wiedza o środowisku kulturowym Gminy oparta jest na materiałach studialnych archiwalnych oraz na otrzymanych od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków informacjach oraz wytycznych do opracowywanego aktualnie **Studium uwarunkowań....**

Dla ochrony środowiska kulturowego istotne znaczenie ma: **Studium uwarunkowań** jako, że wskazania w nim zapisane kontynuowane będą i rozwijane w opracowywanych później miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Projekt Studium wyznacza strefy ochrony konserwatorskiej, wskazuje obiekty i obszary chronione – zarówno wpisane do rejestru zabytków, jak też proponowane do wpisu ze względu na posiadane walory. Dodatkowo plan obejmuje ochroną poprzez swoje ustalenia obiekty i obszary figurujące w Wojewódzkiej i Gminnej Ewidencji Zabytków. Dla chronionych elementów Studium ustala zróżnicowane poziomów ochrony, zasady zagospodarowania, a także ustala procedury dojścia do rozwiązań projektowych w otoczeniu zabytków.

Ustalenia **Programu Opieki nad Zabytkami** sformułowano także w oparciu o proponowane w Studium zapisy oraz uwzględniając wytyczne konserwatorskie.

Oba dokumenty (program i Studium uwarunkowań) są ze sobą spójne.

„MONUMENT”

mgr inż. arch. Justyna Czyszek

Pracownia Konserwacji Zabytków

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI GMINY MIKOŁAJKI POMORSKIE na lata 2013-2016

CZĘŚĆ II - DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO

Opracowanie:
mgr inż. arch. Justyna Czyszek

GDAŃSK - 2012

Przeszłość tworzy teraźniejszość

Teraźniejszość tworzy przyszłość

CZĘŚĆ II

3. DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO

3.1. Zarys dziejów

Obszar dzisiejszej gminy Mikołajki Pomorskie to dawne ziemi pruskie, położone w centrum Pomezanii, na granicy różnych jednostek terytorialnych, administracyjnych i politycznych. Na początku XIII wieku pomiędzy dwoma słynnymi włościami : Resia i Aleyem.

Po zdobyciu Pomezanii przez Krzyżaków był to teren komturii dzierzgońskiej. Około 1250 dokonął się podział na komturę zantyrską – potem malborską oraz dominium biskupów pomezzańskich. Ziemie Gminy Mikołajki pomorskie znalazły się wówczas pomiędzy włościami biskupimi, komturii malborskiej i dzierzgońskiej.

Odrębny status własności w tym czasie posiadały Stążki - było to dominium pomeziańskiego rodu Stango. Ziemie te nie podlegały władzy Zakonu.

Na terenach tych dominowała rdzenna ludność pruska. Na bazie osadnictwa przedlokacyjnego powstało tu szereg majątków tzw. „wolnych Prusów” i wsi lokowanych na prawie polskim. Osadnictwo to dominowało nad osadnictwem lokowanym na prawie chełmińskim – wówczas otrzymały je tylko Mikołajki Pomorskie .

Po wojnie trzynastoletniej południowa granica dzisiejszej Gminy Mikołajki Pomorskie stanowiła pas graniczny pomiędzy Prusami Królewskimi i Zakonnymi. Po 1525 Mikołajki Pomorskie znalazły się w obszarze Prus Królewskich. Dawne średniowieczne dobra rycerskie i pruskie w czasach nowożytnych przekształciły się w dobra szlacheckie. Największe znaczenie osiągnęły Mikołajki Pomorskie. Były one zwykle dzierżawą starostów sztumskich. W XVIII wieku ulokowano tu siedzibę Urzędu Leśnictwa Królewskiego. Pod koniec XIX wieku przeprowadzono w pobliżu Mikołajek Pomorskich linię kolejową. Wieś rozbudowała się przestrzennie w kierunku linii kolejowej.

3.2 Ochrona zabytków

Gmina Mikołajki Pomorskie posiada wiele zespołów przestrzennych i obiektów o wartościach kulturowych – potocznie zwanych zabytkami. Część z nich objęta została ochroną prawną: poprzez wpis do rejestru zabytków nieruchomych i

ruchomych – rejestrów prowadzonych przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków bądź poprzez zapisy w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w Wojewódzkiej i Gminnej Ewidencji Zabytków.

Jednakże dziedzictwo kulturowe to nie tylko dobra objęte wyżej wymienionymi formami ochrony, to także dobra inne, tworzące kulturowy krajobraz gminy, będące świadectwem dokonań miejscowej społeczności i jej kulturowego dorobku.

3.3. Rejestr zabytków

Obiekt zabytkowy do rejestru zabytków wpisuje Pomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków, wydając decyzję administracyjną.

Do rejestru wpisane może zostać także otoczenie zabytku, nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna. Wpis do rejestru może nastąpić z urzędu bądź na wniosek właściciela lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy (art.10 Ustawy...)

Urząd Pomorskiego Konserwatora Wojewódzkiego prowadzi rejestr dla:

- zabytków nieruchomych (są to zabytki architektury i budownictwa w tym techniki, inżynierii).
- zabytków ruchomych – dzieła sztuki, rzemiosła, zabytki techniki,
- zabytków archeologicznych, nieruchomych (ruchome znajdują się w inwentarzach muzealnych).

3.3.1 Rejestr zabytków archeologicznych

Polska przyjęła i ratyfikowała Europejską konwencję o ochronie dziedzictwa archeologicznego – Konwencja z La Valetta z dnia 16 stycznia 1992 roku.

Celem jej jest ochrona dziedzictwa archeologicznego jako źródła zbiorowej pamięci europejskiej i jako instrumentu do badań historycznych i naukowych.

Zabytek archeologiczny – to zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów, albo zabytek ruchomy będący tym wytworem. (art.3 pkt 4 Ustawy).

Zabytkiem archeologicznym są stanowiska archeologiczne w przestrzeni – warstwy kulturowe, jak również obiekty ruchome, znalezione w tych warstwach. Mogą więc występować dwie formy ekspozycji zabytków archeologicznych: stanowisk in situ i związanych z nimi obiektów ruchomych, również in situ lub obiektów ruchomych w ekspozycji muzealnej.

Żadna z tych form nie funkcjonuje w Gminie. Nie są tu prezentowane eksponaty archeologiczne in situ i w ekspozycji muzealnej

REJESTR ZABYTEKÓW ARCHEOLOGICZNYCH

Brak obiektów w rejestrze zabytków archeologicznych

Źródło; Dane z Urzędu Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków / Muzeum Archeologiczne w Gdańsku / Opracowanie Autora na podstawie udostępnionej dokumentacji.

Na terenie gminy następujące stanowiska archeologiczne wskazane zostały do ochrony poprzez zapisy w „**Studium uwarunkowań ...**”

1. dwie osady wczesnośredniowieczne z wczesnego okresu lateńskiego , położone na wschodnim brzegu Jeziora Balewskiego, na południe od Balewa, przy polnej drodze wiodącej do Stążek .
2. osada średniowieczna położona po wschodniej stronie Jeziora Balewskiego , na płn. – wschód od Stążek.
3. osada pruska z XII- XIII w. położona na zachodnim brzegu Jeziora Balewskiego , na północny zachód od miejscowości Stążki, na cyplu
4. osada pruska z XI – XIII w. położona przy skrzyżowaniu torów oraz drogi prowadzącej do Pierzchowic
5. osada średniowieczna z XIII- XIV we wschodniej części Mikołajek Pomorskich – teren zabudowany
6. cmentarzysko kultury wschodnio – pomorskiej z okresu lateńskiego, na wschód od Mikołajek pomorskich, pomiędzy szosą do PGR Dworek a szosa prabucką
7. cmentarzysko kultury wschodnio – pomorskiej okresu lateńskiego położone pomiędzy Krasna Łąką a zespołem dworskim Minięta Nowe

3. 3.2 Rejestr zabytków nieruchomości

Do rejestru zabytków nieruchomości województwa pomorskiego wpisane zostały zabytki architektury i budownictwa, których zabytkowa wartość w skali gminy i regionu jest znacząca. Identyfikują one krajobraz kulturowy.

Obiekty lub zespoły zabytkowe wpisywane są do rejestru zabytków przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu lub na wniosek jego właściciela .

Rejestr zabytków nieruchomości

Nr rej zabytków woj. Zabytków	Organ wpisujący	Data wpisu	Uwagi	Obiekt	Miejscowość
307	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku	1962-08-13	dawny rejestr zabytków woj. gdańskiego -nr <u>243 budynek gospodarczy tj.spichlerz ośmioboczny wpisany tez dec.nr 210/91</u>	zespół dworsko-parkowy (dwór, park, spichlerz - ob.kaplica p.w. Matki Boskiej Gromnicznej)	Cieszymowo Wielkie (d.Cieszymowo I)
307	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1978-06-22	dawny rejestr zabytków woj.elbląskiego - nr <u>37/78-park</u>	Park podworski	Cieszymowo Wielkie (d.Cieszymowo I)
307	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1991-12-30	dawny rejestr zabytków woj.elbląskiego - nr <u>210/91-spichlerz ośmioboczny wpisany tez dec.nr 243</u>	Spichlerz obecnie kaplica	Cieszymowo Wielkie (d.Cieszymowo I)
307	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1994-09-09	dawny rejestr zabytków woj.elbląskiego - nr <u>391/94-dwór</u>	Dwór	Cieszymowo Wielkie (d.Cieszymowo I)
913	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1978-05-19	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego - nr 28/78	Park podworski	Balewo
914	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1978-05-26	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego - nr 29/78	Park podworski	Cieszymowo II
917	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1978-06-28	dawny rejestr zabytków woj. elbląskiego - nr 36/78	Park podworski	Dworek
923	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1978-07-26	dawny rejestr zabytków woj.elbląskiego - nr <u>39/78 park</u>	Park podworski	Stążki
923	Wojewódzki Konserwator Zabytków w Elblągu	1996-07-10	dawny rejestr zabytków woj.elbląskiego - nr <u>511/96-dwór</u>	Dwór	Stążki

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie na lata 2013-2016, część II- Diagnoza stanu istniejącego

---

1336	Wojewódzki Konservator Zabytków w Elblągu	1990-11- 20	dawny rejestr zabytków woj.elbląskiego - nr 182/90	Dwór	Cierpięta
1350	Wojewódzki Konservator Zabytków w Elblągu	1991-05- 08	dawny rejestr zabytków woj.elbląskiego - nr 189/91	Kościół parafialny p.w.Św.Anny	Krasna Łąka
1420	Wojewódzki Konservator Zabytków w Elblągu	1993-10- 20	dawny rejestr zabytków woj.elbląskiego - nr 310/93	kościół parafialny p.w. Św. Antoniego Padewskiego wraz z układem zieleni cmentarnej i kapliczką	Mikołajki Pomorskie

---

*Źródło; Dane z Urzędu Pomorskiego Wojewódzkiego Konservatora Zabytków
Strona WWW. Pomorski Konservator Zabytków*

Powyższa lista ta jest nadal listą otwartą i to czy będzie się powiększać zależy może także od decyzji władz gminy, mieszkańców i właścicieli wszelkiego rodzaju nieruchomości. Uznanie przez właściciela lub użytkownika obiektu, celowości jego ochrony, może skutkować wpisaniem go do rejestru zabytków. Dla obiektów tych można pozyskiwać środki finansowe z różnych źródeł na: ich remonty, rewaloryzacje, dokumentacje itp.

3.3.3 Rejestr zabytków ruchomych / wg wykazu WUOZ w Gdańsku z dn. 29.10.2012/.

Zabytek ruchomy to „...rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych będących dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki lub zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową (art.3 pkt.1 i 3 Ustawy o Ochronie zabytków i opiece nad zabytkami)

Rejestr zabytków ruchomych prowadzony jest przez Pomorskiego Wojewódzkiego Konservatora Zabytków. Do rejestru zabytków ruchomych wpisywane są głównie zabytki pozostające w kościołach w rękach osób fizycznych i prawnych.

Zabytki będące w zbiorach muzealnych wpisywane są do inwentarza muzealnego.

Rejestr zabytków ruchomych

Zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków znajdują się w gminie tylko w kościele parafialnym w Krasnej Łące.

3.4 Muzea

Instytucjami powołanymi do ochrony zabytków w tym głównie ruchomych są muzea. Gromadzone są w nich dobra kultury obrazujące nasze dzieje, dorobek kultury materialnej i artystycznej. Dokumentują one tożsamość regionu, prowadzą działalność naukową i edukacyjną.

W większości muzea te gromadzą głównie zabytki ruchome

Zabytki ruchome wpisane do inwentarza muzealnego nie są wpisywane do rejestru zabytków ruchomych prowadzonych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

W Gminie Mikołajki Pomorskie nie istnieje placówka muzealna gromadząca zbiory dokumentujące kulturowy dorobek .

3.5. Dokumentacja konserwatorska i jej rodzaje

W zasobach Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora i Krajowego i w OT NID / dawniej :Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków znajdują się dokumentacje konserwatorskie, dokumentujące poszczególne typy zabytków; zespoły przestrzenne, cmentarze, zabytki techniki, zabytki ruchome opracowania studialne i inne. Dla gminy Mikołajki pomorskie występują następujące rodzaje dokumentacji konserwatorskiej.

Rodzaje ewidencyjnej dokumentacji konserwatorskiej

Rodzaj dokumentacji	Ilość	Miejsce przechowywania	Udostępnienie
Fiszki – archiwalny zbiór kart ewidencyjnych		WUOA, OT / NID	W Instytucji przechowującej
Karty zielone		OT / NID	W Instytucji przechowującej
Karty Architektury i budownictwa		WUOA, OT / NID	W Instytucji przechowującej
Techniki	Brak		
Karty cmentarzy		WUOA, OT / NID	WUOA, OT / NID
Katalog parków		WUOA, OT / NID	WUOA, OT / NID
Zabytki techniki – ruchome	Brak		
Zabytki ruchome – dzieła sztuki, rzemiosła ,	Dane poufne	WUOZ	W Instytucji przechowującej Materiał poufny, wymaga zgody WKZ
Opracowania studialne	Według katalogu	WUOA, OT / NID	W Instytucji przechowującej
Inne	Według katalogu	Głównie OT/NID	W Instytucji przechowującej

Źródło; Dane z „Wojewódzkiego Urzędu ochrony Zabytków Gdańsku i Ot/NID Gdańsk

3.5.1 Ewidencja adresowa – tzw. „fiszki”

Formą opieki nad zabytkami jest ich ewidencjonowanie i dokumentowanie.

Zgodnie z art. 22 ust.2 Ustawy ewidencję zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi Wojewódzki Konserwator Zabytków w formie kart ewidencyjnych,

ewidencję z terenu gminy prowadzi wójt w formie zbioru kart adresowych zabytków, objętych wojewódzką ewidencją zabytków .

Art.22 pkt.4 Wójt.... prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie kart adresowych zabytków nieruchomych, objętych wojewódzką ewidencją zabytków

Archiwalna ewidencja konserwatorska – tzw. „fiszki” - karty adresowe zabytków

Podstawowym zasobem konserwatorskim – ewidencyjnym, określającym zasób zabytków nieruchomych architektury są karty Gminnej Ewidencji Zabytków. Gmina posiada opracowaną w drugiej połowie 2010 roku Gminną Ewidencję Zabytków. W zasobach archiwalnych służb konserwatorskich dostępna jest jej poprzedniczka – **zespół kart adresowych zabytków. – tzw.Fiszek. Jest to zbiór wszystkich zespołów i obiektów o wartościach zabytkowych położonych na terenie gminy , wykonany przez instytucje i służby konserwatorskie z Gdańska na w latach 70 – 80 tych XX . Informacją porządkującą jest adres. Jest to zbiór zamknięty – archiwalny.** Ewidencja ta wykonana została na kartonowych fiszkach bibliotecznych. Tekst zawiera podstawowe informacje o obiekcie zabytkowym: adres, miejscowość, gminę, powiat, województwo, ulicę, nr budynku, nazwisko właściciela, datę budowy, materiał z którego obiekt wykonano. Zawiera także zwięzłą charakterystykę architektury budynku, stan zachowania. Informację o innych dokumentacjach konserwatorskich (białe karty, zielone karty), informacje czy obiekt znajduje się w rejestrze zabytków – czy został zeń wykreślony oraz czy istnieje, czy został rozebrany. Na odwrocie fiszki znajduje się czarno - biała fotografia, data wykonania fiszki, zdjęcia, nazwisko autora i miejsce przechowywania dokumentu. Informacja zawarta na fiszce pozwala zidentyfikować obiekt i określa jego zabytkową wartość.

W archiwalnym zbiorze ewidencji obiektów zabytkowych gminy Mikołajki Pomorskie Graniczne znajdują się:

- 1/ zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków
- 2/ zabytki nieruchome nie wpisane do rejestru zabytków

Wykaz ten przekazana została Gminie przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Gdańsku w 2003 roku, z zaleceniem założenia i prowadzenia przez Gminę Gminnej Ewidencji Zabytków. Ewidencja taka wykonana została w drugiej połowie 2010 roku. Jako materiał wyjściowy przyjęto właśnie **archiwalny zbiór tzw. Fiszek.** GEZ wykonano w oparciu o prace; kameralne terenowe, wywiady , bibliografie . W Gminnej Ewidencji Zabytków znajduje się **236** obiektów.

3.5.3 „Białe Karty”

Dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych, obiektów budowlanych i architektonicznych o wartościach kulturowych charakterystycznych - dla krajobrazu kulturowego Gminy Mikołajki Pomorskie wykonano karty dokumentacyjne, tzw. „**Białe Karty**”.

„Karty Białe” znajdują się w zbiorach Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w NID OT/Gdańsk Regionalnym Ośrodku Badań i Dokumentacji Zabytków w Gdańsku i NID w Warszawie. Dokumentacja ta sukcesywnie się powiększa. Wykonywana jest od końca lat 70-tych XX wieku. Obiekty wpisane do rejestru zabytków powinny posiadać „Białą kartę”. Biała karta jest standardową dokumentacją konserwatorską. Dokumentuje się na niej zespoły przestrzenne, obiekty architektury i budownictwa, w tym także nieruchome zabytki techniki. Jest to kartonowa, biała karta o formacie A – 3, wypełniana dwustronnie, pismem maszynowym. Na stronie frontowej, znajdują się podstawowe dane o obiekcie: nazwa, data budowy, informacje o adresie, dane z ewidencji gruntów, status prawny, fotografia, orientacja, sytuacja, schematyczny plan i ewentualnie przekrój. Strony wewnętrzne, przeznaczone są na szczegółowy opis obiektu, według ściśle określonego schematu. Zawarte są tam też wiadomości o istniejących dokumentacjach, jest ocena stanu zachowania zabytków i wskazania konserwatorskie. Ostatnia strona zawiera informacje o: bibliografii, kartografii, autorze. Karta Biała może posiadać wkładki – karty formatu A-4 na których znajduje się ciąg dalszy tekstu i fotografie obiektu.

3.5.4 „Karty zielone”

Dla znaczących – zabytkowych obiektów do końca lat 60 – tych XX wieku wykonano karty ewidencyjne tzw. „**Karty Zielone**”. Jest to kartonowa, zielona w kolorze karta z rubrykami na której znajdują się rubryki, które w sposób syntetyczny pozwalają określić wartości obiektu zabytkowego. Informacje wpisywane były odręcznie. Zawierały wszystkie niezbędne informacje. Takie jak: położenie, datę powstania, materiał budowlany, formę architektoniczną, stan zachowania, schemat planu. Zdjęcie – stykówkę, datę wykonania, autora itp. Karty te wykonywane były w terenie do końca lat 60-tych XX wieku dla najcenniejszych obiektów. Przechowywane są w NID OT/Gdańsk /d. ROBiDZ /w Gdańsku.

Dla Gminy Mikołajki Pomorskie w zasobach archiwalnych NID i WUOZ nie natrafiono na „karty zielone”

3.5.5 „Karty Cmentarzy”

Dla cmentarzy powstałych przed 1945 założono kart ewidencyjne cmentarzy – według standardów określonych przez ówczesny Ośrodek Dokumentacji Zabytków w Warszawie. Oprócz danych identyfikujących obiekt, posiadają one rubryki zawierające informację o przynależności wyznaniowej, ilości i stylistyce nagrobków,

grobach osób znanych, wydarzeniach historycznych, zasobie i układzie kompozycyjnym zieleni. Zobrazowane są zdjęciami i planami cmentarzy z uwzględnieniem analizy kompozycji ich rozplanowania, stanu zachowania i zaleceń konserwatorskich.

OT/NID Gdańsk nie posiada kart cmentarzy

3.5.6 „Katalog Parków”

Dla zabytkowych zespołów zieleni parkowej, dworskiej i podworskiej opracowano w latach 70-tych XX wieku katalog parków dla ówczesnego woj. gdańskiego w formie opracowań studialnych. Zawierają one podstawową informację dotyczącą lokalizacji, wartości zabytkowej zespołów. Określają układ kompozycyjny założenia, cechy stylistyczne, materiał roślinny, jego wartość, istniejące obiekty architektoniczne i budowlane, ocenę stanu zachowania układu.

W zasobie NID OT/ Gdańsk brak jest dokumentacji z „Katalogu parków”

3.6. Zabytki identyfikujące krajobraz kulturowy gminy

Krajobraz kulturowy – to przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze – art.3 ppkt.14 Ustawy.../

Zabytki architektury i budownictwa – współdefiniujące krajobraz kulturowy – współtworzą tożsamość miejsca. Krajobraz kulturowy i tożsamość miejsca określa historycznie ukształtowana i trwająca do dziś struktura przestrzenna, jak i „dzieła” współcześnie nam tworzone. Jakość tej przestrzeni, jej wzajemne powiązania i funkcjonowanie stanowią o „genius loci” danego miejsca.

W gminie Mikołajki Pomorskie elementów świadczących o dokonaniach miejscowej społeczności w minionych wiekach zachowało się sporo. Te, których wartość oceniono najwyżej w skali gminy jako istotne – ważne bądź regionu objęto ochroną prawną, poprzez wpis do rejestru zabytków..

Nawarstwienia kulturowe na tak stosunkowo niewielkim obszarze, są wartością, którą można wykorzystać w budowaniu strategii jego obecnego i przyszłego rozwoju.

Te najbardziej nośne, określające tożsamość miejsca wartości to:

- zachowane ślady lokacji dawnych dóbr rycerskich – później dóbr szlacheckich – zespołów rezydencjonalnych
- czytelna w przestrzeni różnorodność układów osadniczych
- zachowana struktura przestrzenna i powiązań komunikacyjnych historycznych układów osiedleńczych
- czytelny w przestrzeni, wielowiekowy rolniczy charakter przestrzeni

- czytelna w przestrzeni, wielowiekowa wielokulturowość społeczności lokalnej
- wartości niematerialne – nazwy , tradycja , obrzędy

Strukturę przestrzeni tworzą wypełniające je obiekty i zespoły. Zabytki, których współczesne wykorzystanie z zachowaniem ich wartości jest zadaniem samorządu i obywateli.

Siedliska rolników dominują w krajobrazie gminy, pochodzą z różnych okresów, reprezentują zróżnicowane wartości i stanowią świadectwo o dzisiejszych i niegdysiejszych właścicielach. Organizacja przestrzeni, kultura jej użytkowania - to wartości określające tożsamość tej przestrzeni.

3.6.1 Zespoły i obiekty znaczące w krajobrazie kulturowym gminy – identyfikujące przestrzeń

- 1. Obiekty archeologiczne** - Grodzisko Stążki
- 2. Układy wiejskie** – Mikołajki Pomorskie, Dąbrówka Pruska, Balewo Krasna Łąka, Pierzchowice, Wilczewo , Sadłuki
- 3. Zespoły pałacowo – parkowe**; Cierpięta, Balewo, Stążki, Cieszymowo, Wilczewo, Krastudy, Minieta Nowe
- 4. Historyczna sieć drożna** ze starodrzewem alei
- 5. Nasyp linii kolejowej** Prabuty – Myślice , kanał Juranda

3.7. Wartości niematerialne

Wartości niematerialne to w głównej mierze; obyczaje regionalne związane ze świętami kościelnymi, rolniczymi, państwowymi. To kultywowanie pamięci walki o polskość Powiśla, upamiętnienie działalności mjr Łupaszkę , kultywowanie etosu rycerskiego.

3.8. Ocena stanu zachowania krajobrazu kulturowego

Działalność człowieka wpisuje się w krajobraz stworzony przez Naturę. Tereny gminy Mikołajki Pomorskie położone są na terenie Pojezierza Iławskiego , w dorzeczu rzeki

Wisły i rzeki Elbląg. Różnica wysokości terenu – deniwelacja w skali gminy wynosi około 63 m a maksymalne wyniesienie 115 m, npm. Rzeźba terenu jest zróżnicowana , w części pokryta lasami. Atrakcją są dwa jeziora : Balewskie i Dzierzgońskie, Kanał Juranda i Postolińska Struga . Na terenie gminy występują też tereny cenne przyrodniczo. Są to:

1. Zespół chronionego krajobrazu jeziora Dzierzgoń - uchwała nr VI/51/85 Wojewódzkiej Rady narodowej w Elblągu.
2. Pomniki Przyrody – dwa obiekty / dąb i topola /– Orzeczenie nr 48 Prezydium WRN w Gdańsku z dnia 02.07. 1954, oraz rozporządzenie Nr 6/96 Wojewody Elbląskiego z dnia 25. 06.1996 r
3. lasy ochronne – lasy ochronne stanowiące wydzielone fragmenty kompleksów leśnych ; Stążki , Pierzchowice , Krasna Łąka.

Działalność człowieka na przestrzeni dziejów przekształca krajobraz. Krajobraz Gminy Mikołajki Pomorskie charakteryzuje się dużą jednorodnością zespołów osadniczych. Jednakże okres po 1945 roku doprowadził do znacznych - negatywnych przekształceń jego poszczególnych elementów. W efekcie, w krajobrazie widoczna jest duża dowolność przypadkowych działań budowlanych, których efekty są trudne do przyjęcia, również w kategoriach estetycznych. Te niekontrolowane działania w sposób negatywny wpłynęły na jakość historycznie ukształtowanych układów przestrzennych i dawnej architektury. Ocenę stanu zachowania poszczególnych układów przedstawiono w poniższej tabeli.

TYP ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENI	OCENA STANU ZACHOWANIA
Zespoły dworsko – parkowe	Czytelna w przestrzeni lokacja średniowiecznych siedzib rycerskich. Zachowane klasycyzujące w większości budynki dworskie w otoczeniu parków o charakterze krajobrazowym. Folwarki z zabudową po części XIX wieczna. Zespołom dworskim towarzyszą dawne wsi dworskie. Przestrzeń zróżnicowana funkcjonalnie i strukturalnie, w wielu miejscach przekształcona po 1945 roku, w części obszarów zdegradowana,
Pałace/dwory	Zamieszkane , w większości zadbane
Parki	Zachowane , w różnym stopniu zadbane
Folwarki	Zachowane, wykorzystywane do celów produkcyjnych
Zabudowa wsi podworskich	Przestrzeń niejednorodna. Obiekty w części przekształcone, zmodernizowane. Widoczne działania modernizacyjne. Zmiana kolorystyki, nowe materiały, dodawanie bądź zanik detalu.
Zabudowa siedliskowa –	Przestrzenie niejednorodne, liczne współczesne

wiejska	uzupełnienia zabudowy.
Kolonizacja z p. XX w	Przestrzeń stosunkowo jednorodna: funkcjonalnie i formalnie. Utrzymana zasadniczo w dobrym stanie. Widoczne tendencje modernizacyjne – wprowadzenie nowych materiałów, kolorystyki, dodawanie współczesnego detalu.
Współczesne osiedla domów jednorodzinnych z usługami. Parcelacja geometryczna, zabudowa jednorodzinna,	Przestrzeń zasadniczo jednorodna przestrzennie: funkcjonalnie i formalnie. Utrzymana w dobrym stanie. Widoczne tendencje do rozbudowy, modernizacji i „upiększania”.
Zespoły zabudowy przemysłowej, infrastruktury technicznej, inżynierskie. /Kolej, mleczarnia /	Obiekty charakterystyczne w krajobrazie gminy . W różny sposób przekształcone i adaptowane do nowych funkcji. Widoczne przekształcenia związane są ze zmianą funkcji, działaniami remontowymi i czasowym zabezpieczeniem obiektów.
Tereny rolnicze	Pola uprawne – duże arealy
Tereny niezagospodarowane.	Pola nie uprawiane, nieużytki i inne.
Cmentarze i tereny pocmentarne.	Cmentarz ewangelicki – czynny , dobrze utrzymany Cmentarze poewangelicki – śródpolne zaniedbane , zdewastowane Pozostałe relikty i miejsca po cmentarzach poepidemicznych nieoznakowane.
Tereny rekreacyjne - parki, stadiony, boiska, skwery.	Przestrzeń publiczna, zieleń kultywowana, utrzymana w zadawalającym stanie, zadbana.

3.8.1. ANALIZA SWOT

Analizy dokonano na podstawie materiałów z „ Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego gminy Mikołajki Pomorskie 2002- 2012”, materiałów dostępny w Urzędzie Gminy , wywiadów z Pracownikami Urzędu i Mieszkańcami .

MOCNE STRONY

Pracowite społeczeństwo
Potencjał ludzki

SŁABE STRONY

Bezrobocie
Niska świadomość społeczna
Słabe wykształcenie

Tereny turystyczne
Atrakcyjne środowisko przyrodnicze
Dobre połączenie komunikacyjne
Dobra sieć dróg
Zabytkowe obiekty
Liderzy lokalni
Integracja wokół kościoła

Skłócone społeczeństwo
Niski poziom i brak usług
Słaba baza turystyczna
Obszar po PGR-owski
Brak inwestorów
Słaba kondycja małych podmiotów
gospodarczych

SZANSE

Pozyskanie funduszy zewnętrznych
Zmniejszenie bezrobocia
Rozwój przedsiębiorczości
Wzrost świadomości społecznej
Wzrost wykształcenia
Rozwój agroturystyki
Rozwój rolnictwa ekologicznego
Poprawa infrastruktury
Dostępność komunikacyjna – most na
Wiśle

ZAGROŻENIA

Recesja gospodarcza
Wzrost bezrobocia
Demoralizacja społeczeństwa – wzrost
patologii
Niska świadomość społeczna
Starzenie się społeczeństwa
Odpływ młodych ludzi
Wysokie koszty społeczne – Niskie
dochody
Słabe wykształcenie społeczności
Marazm

Gmina Mikołajki Pomorskie posiada zabytkowe walory mogące stać się motorem jej rozwoju. Zasadniczą przeszkodą w efektywnym ich wykorzystaniu może być: mało zintegrowane społeczeństwo o niskiej aktywności społecznej i stosunkowo niski stopniu wykształcenia. Społeczeństwo nie poszukujące sposobu wyjścia z trudnej społeczno – gospodarczej sytuacji.

W celu realizacji jakichkolwiek projektów w sferze pobudzenia aktywności społecznej i gospodarczej konieczna jest praca niejako u podstaw, z wykorzystaniem możliwości jakie dają fundusze z programu „Kapitał ludzki”. Podjęcie i przygotowanie lokalnej społeczności do realizacji i wdrażania założeń **Programu Opieki** polegać winno na przygotowaniu szeregu programów edukacyjnych, tzw. „miękkich.” Winny one przedstawić: zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego, jego wartości, filozofię ochrony zabytków oraz możliwości stymulacji rozwoju gospodarczego dzięki ich ochronie. Programy te należy przygotować i realizować dla wszystkich grup wiekowych.

3.9 Bibliografia i zasoby archiwalne /wybrane/

Opieka nad zabytkami polega także na ich dokumentowaniu.

Mikołajki Pomorskie posiadają niewiele publikacji przedstawiających jego historię, architekturę i dokonania miejscowej społeczności. Dla potrzeb Programu Opieki nad zabytkami wybrano ważniejsze publikacje z ostatnich lat, po części obrazujące stan zachowania poszczególnych zabytków jak i krajobrazu kulturowego – głównie z prasy lokalnej . Wskazano też ważniejsze opracowania konserwatorskie - studialne, które stanowią podstawowy i rzetelny materiał do wykorzystania w planowanych w przyszłości działaniach związanych z rewitalizacją miasta.

Zakłada się, że szereg innych, interesujących i przydatnych w przyszłych działaniach materiałów znajduje się w różnych zbiorach; muzealnych konserwatorskich, prywatnych i innych. Szczegółowa kwerenda w ich zasobach winna być wykonana we wskazanych przypadkach, przy opracowywaniu planów rewitalizacji dla poszczególnych obszarów lub dla konkretnych obiektów.

3.9.1 Kartografia

Mapa Pomorza Schroettera – Engelhardta, 1796 -1802, archiwum
własne

Mapa topograficzna Pomorza, 1:25 000, 1903

Mapa topograficzna Pomorza, 1:25 000, XIX w

Mapa topograficzna Pomorza, 1:25 000, 1910

Mapa topograficzna Pomorza, 1:25 000, 1936

Zasoby własne i Biblioteka cyfrowa w : Archiwalne mapy Pomorza

3.9.2 Opracowania studialne – konserwatorskie

W zasobach NID OT/Gdańsk

3.9.3 Opracowania planistyczne

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Przestrzennego Gminy Mikołajki Pomorskie - w opracowaniu.

„MONUMENT”

mgr inż. arch. Justyna Czyszek

Pracownia Konserwacji Zabytków

PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MIKOŁAJKI POMORSKIE na lata 2013-2016

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Opracowanie :
mgr inż. arch. Justyna Czyszek

GDANSK 2012

Tel: 503 - 40 – 40 -16, e-mail: zabytek@poczta.onet.pl
Adres korespondencyjny: 80-178 Gdańsk, ul. Gołubińska 24

**PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA GMINY MIKOŁAJKI POMORSKIE
na lata 2013-2016**

ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Opracowanie :
mgr inż. arch. Justyna Czystek

GDANSK 2012

---

część III – Założenia programowe

WSTĘP

Krajobraz kulturowy to historia zapisana w przestrzeni, to świadectwo dokonań społeczności żyjących na danym obszarze, to dziedzictwo przeszłości – dobro wspólne. Jakość tej przestrzeni, dbałość o nią, to wyraz świadomości i odpowiedzialności społecznej. Zabytki, wraz ze środowiskiem przyrodniczym, tworzą przyjazną człowiekowi przestrzeń o wielkim gospodarczym potencjale. Umiejętne zarządzanie nim stymuluje rozwój gospodarczy.

„Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami,„ nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek sporządzenia Programu Opieki nad Zabytkami /art. 87 ustawy/. Odbiorcą Programu jest głównie społeczność lokalna dla której efekty jego wdrażania winny być satysfakcjonujące. Dziedzictwo kulturowe - krajobraz kulturowy to coś niepowtarzalnego. Określa tożsamość miejsca jego atrakcyjność . Gminny Program Opieki nad Zabytkami, przyjęty przez Radę Gminy w formie uchwały jest elementem polityki samorządowej. Winien być pomocny podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego, integracji społeczności lokalnej, stymulowaniu rozwoju gospodarczego. Ponad to winien wspierać ideę zrównoważonego rozwoju, ładu przestrzennego i ochrony środowiska przyrodniczego.

Ochrona zabytków, aby była skuteczna, winna odbywać się przy współudziale samorządów wspólnot lokalnych oraz właścicieli i użytkowników zabytków.

Program winien służyć rozwojowi gminy, poprawie stanu zachowania zabytków, eksponowaniu walorów krajobrazu kulturowego, wykorzystania atrakcyjności zabytków dla potrzeb społecznych, gospodarczych i edukacyjnych. Powinien też pomóc w świadomym i aktywnym zarządzaniu zasobem jakim są zabytki.

Podmiotem przyjmującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd gminny. Realizacja tego Programu powinna doprowadzić do osiągnięcia zawartych w nim celów.

Wskazane w programie działania ukierunkowane są na poprawę stanu zachowania zabytków, ich adaptację i rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców, turystów i inwestorów. Efekty tych działań winny przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności gminy, podniesienia konkurencyjności oferowanych produktów turystycznych, a także do większego od dotychczasowego wykorzystania potencjału dziedzictwa kulturowego.

Gminny program opieki nad zabytkami opracowywany jest na okres 4 lat. Z realizacji programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) co 2 lata sporządza sprawozdanie, które

przedstawia Radzie Gminy.

I. PODSTAWA PRAWNA SPORZĄDZANIA PROGRAMU

OPIEKI NAD ZABYTKAMI

I.1. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Ochrona zabytków jest konstytucyjnym obowiązkiem Państwa i każdego Obywatela /art. 5, art. 6 ust. 1 i art. 86 **Konstytucji RP**.

Zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce określa **Ustawa** z dnia 23 lipca 2003 r. **O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami** /Dz. U. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm./. Program Opieki nad Zabytkami uwzględnia w szczególności przepisy: art. 3, 4, 6, 7, 16 ust. 1, art. 17, 18, 19, 20, 21, 22 oraz art. 89.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest także ustawowym zadaniem samorządów. W art. 7, ust. 1, pkt 9 **Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym** Dz. U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591, z późn. zm./ określone zostały zadania własne gminy: „zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy (...) kultury, w tym (...) ochrony zabytków i opieki nad zabytkami”.

Uregulowania prawne dotyczące ochrony zabytków znajdują się także w szeregu innych – obowiązujących ustaw, w tym :

1. Ustawie z dnia 27 marca 2003 r. **O planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (tekst jednolity Dz.U.2012.647 z późniejszymi zmianami),
2. Ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – **Prawo budowlane** (tekst jednolity Dz. U. z 2006r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.),
3. Ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. - **Prawo ochrony środowiska** (tekst jednolity Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150),
4. Ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. **O ochronie przyrody** (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z późn. zm.),
5. Ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. **O gospodarce nieruchomościami** (tekst jednolity Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603 z późn. zm.),
6. Ustawie z dnia 25 października 1991 r. **O organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej** (tekst jednolity Dz. U. z 2001 Nr 13, poz. 123).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach określone zostały w:

7. **Ustawie** z dnia 21 listopada 1996 r. **o muzeach** (Dz. U. z 1997 r. Nr 5, poz. 24 z późn. zm.),

8. **Ustawie** z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. Nr 85, poz. 539 z późn. zm.).
9. Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy: **Ustawy** z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673 z późn. zm.).

II. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE – CELE PROGRAMU

II.1. Cele programu wg ustawy:

Cele Programu Opieki nad Zabytkami określa *Ustawa O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*

- Art.87. 2. Programy, o których mowa w ust. 1, mają na celu, w szczególności:*
- 1/ włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;*
  - 2/ uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;*
  - 3/ zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;*
  - 4/ wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;*
  - 5/ podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;*
  - 6/ określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;*
  - 7/ podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.*

II.2. Priorytety i cele programu dla Gminy Mikołajki Pomorskie

Na podstawie przeprowadzonych analiz istniejących materiałów oraz dokumentów o charakterze strategicznym i planistycznym, a także po rozpoznaniu stanu zasobów środowiska kulturowego, przedstawić można końcowy zestaw wniosków do dokumentu Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Mikołajki Pomorskie

Biorąc pod uwagę zapisy w dokumentach wszystkich szczebli wskazuje się, iż ochrona dziedzictwa kulturowego winna służyć rozwojowi społeczno – gospodarczemu gminy i regionu. Rozwój ten dotyczyć winien przede wszystkim funkcji turystycznych i związanych z kulturą, i jako taki, ma szansę na uzyskanie wsparcia ze strony programów centralnych i regionalnych, w tym – finansowanych ze środków Unii Europejskiej. Jednocześnie integralnym elementem tych działań winna

stać się *rewitalizacja zdegradowanych obszarów wiejskich*, gdzie znajduje się znaczna ilość zabytkowych obiektów.

Uznać także należy, iż problematyka ochrony obszarów i obiektów o walorach kulturowych jest różnie osadzona na wszystkich poziomach w dokumentach strategicznych. Znajduje ona także odzwierciedlenie w lokalnej polityce przestrzennej, w tym zwłaszcza na poziomie dokumentu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania.

W oparciu o cele określone w Ustawie, analizę dokumentów programowych i strategicznych, analizę SWOT – oceny krajobrazu kulturowego Gminy Mikołajki, możliwości finansowe gminy i aktywność społeczności lokalnej Pomorskie określono cele realizacji Programu Opieki nad Zabytkami.

Jako priorytet przyjęto:

Zachowanie, utrwalenie, podkreślenie krajobrazu kulturowego gminy oraz aktywizację obywatelską, społeczną i zawodową mieszkańców

Priorytet realizowany będzie za pomocą celów głównych:

- 1. Realizacja zadań własnych w zakresie opieki nad zabytkami.**
- 2. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego.**
- 3. Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego.**
- 4. Wspieranie aktywności lokalnej społeczności w działaniach na rzecz ochrony środowiska kulturowego .**
- 5. Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego.**

Dla celów głównych określono kierunki działań i spodziewane efekty, możliwe do osiągnięcia w ich realizacji.

Program Opieki nad Zabytkami jest dokumentem programowym – gminnym. Realizowany jest w okresie czteroletnim. Jednakże obok zadań Programu wykonywanych w tym okresie, tj w latach 2013-2016, gmina prowadzić będzie działania ciągłe związane z ochroną środowiska kulturowego, wynikające z wykonywania statutowych obowiązków, realizowanych strategii, innych programów. Są to działania długoterminowe. Pozwalają one na wykonywanie bieżących zadań i tworzą podstawy do wykonywania zadań przyszłych, możliwych do realizacji w następnych Programach, konstruowanych na kolejne lata.

Dla Gminy w niniejszym Programie zaproponowano działania w dwóch grupach:

I grupa – działania z zakresu edukacji, promocji i informacji

II grupa – działania inwestycyjne

Celem działań w pierwszej grupie jest:

- promocja wartości kulturowych gminy,
- wzmocnienie i utrwalenie wizerunku gminy jako obszaru o wartościach Zabytkowych i o bogatej historii,
- przygotowanie społeczności lokalnej do aktywnego partnerstwa w realizacji programu Opieki nad Zabytkami, oraz zadań, zasad i konieczności realizowania ochrony środowiska kulturowego.
- poznanie zadań i zasad prowadzenia prac konserwatorskich zgodnie z obowiązującymi standardami i na profesjonalnym poziomie.
- przygotowanie świadomego i aktywnego partnera tych działań mieszkańca gminy

Celem działań w drugiej grupie – działań inwestycyjnych, jest praktyczna realizacja wybranych zadań ochrony środowiska kulturowego w celu:

- fizycznej ochrony substancji zabytkowej,
- zdobycia doświadczeń,
- wypracowania wzorca i modelu współpracy,
- wskazania na gospodarczą rolę zabytku – stymulującego rozwój gospodarczy,
- wskazania działań powodujących tworzenie miejsc pracy, poprawę jakości przestrzeni publicznych, warunków i jakości życia oraz wpływu tych działań na kształtowanie (w powszechnym odbiorze) wizerunku gminy i na jej promocję.

III. REALIZACJA PROGRAMU

III.1. Realizator programu

Program realizowany jest przez Wójta Gminy.

Opracowany program podlega opiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a po uchwaleniu podlega publikacji w dzienniku urzędowym.

Program realizowany jest w okresie czteroletnim. Po dwóch latach Wójt składa sprawozdanie Radzie Gminy z realizacji programu.

*Art. 87. 3. Wojewódzki, powiatowy i **gminny program** opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i **rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków.***

*4. Programy, o których mowa w ust. 3, są **ogłaszane w wojewódzkim dzienniku urzędowym.***

III.2. Instrumenty realizacji Programu

Realizator Programu wykorzystuje do jego realizacji następujące instrumenty:

Typ	Rodzaj instrumentu
Prawne	Instrumenty prawne, wynikające z przepisów stosownych Ustaw (np. dot. ustawy o podatkach i opłatach lokalnych), rozporządzeń wykonawczych, dokumentów wydawanych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zapisów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, Wynikające z programów określających politykę państwa i woj. pomorskiego w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego
Koordynacyjne	Programy określające politykę państwa, województwa, powiaty w przedmiotowym zakresie, strategie rozwoju społeczno – gospodarczego / plany rozwoju lokalnego, programy rozwoju infrastruktury, programy ochrony środowiska przyrodniczego, programy prac konserwatorskich, studia, analizy, programy inwestycyjne, koncepcje zagospodarowania terenów, umowy, porozumienia, współpraca z ośrodkami naukowymi i akademickimi, organizacjami wyznaniowymi
Finansowe	Dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe, zbiórki społeczne, programy finansowane z funduszy europejskich i innych.
Społeczne	Edukacja kulturowa, informacja, komunikacja , współpraca z organizacjami społecznymi, fundacjami, osobami fizycznymi
Kontroli	Monitoring stanu zachowania i funkcjonowania środowiska kulturowego Aktualizacja baz danych dotyczących stanu zachowania obiektów zabytkowych (w ramach gminnej ewidencji zabytków)

Wskazane jest aby władze gminy:

- zdobyły poparcie społeczne dla prowadzonych działań
- nawiązały współpracę z powiatowymi gminami wiejskimi oraz powiatem w celu realizacji wspólnych zadań dotyczących dziedzictwa kulturowego, a także wspólnej promocji Powiśla.
- nawiązały stałą współpracę z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami zainteresowanymi programem, działającymi na terenie gminy, powiatu.

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

- nawiązały współpracę z uczelniami wyższymi
- nawiązanie współpracy z gminami realizującymi podobne zadania

IV. ZADANIA PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIKOŁAJKI POMORSKIE DO WYKONANIA W LATACH 2013-2016

IV.1. Zadania długoterminowe, ciągle – tj. zadania, których wykonanie i realizacja wykracza poza okres obowiązywania Programu Opieki nad Zabytkami

1. Realizacja zadań z zakresu opieki nad zabytkami wynikających z dokumentów strategicznych i programowych gminy.
2. Podejmowanie projektów związanych z rewitalizacją zabytkowych obiektów, zespołów, układów przestrzennych i przestrzeni publicznych.
3. Podejmowanie projektów i ich realizacji, zmierzających do ożywienia obiektów i miejsc zabytkowych /działań mających na celu poprawę jakości i warunków życia oraz jakości przestrzeni publicznej/.
4. Realizacja zadań wynikających z przyjętej polityki przestrzennej określonej zapisami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i polityki przestrzennej dotyczącej ochrony dziedzictwa kulturowego przyjętej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. / dla wskazanych obszarów/.
5. Ochrona wartości zabytkowych historycznych układów przestrzennych.
6. Pozyskiwanie środków finansowych z budżetu państwa oraz programów UE na prowadzenie prac przy zabytkach.
7. Dofinansowanie z budżetu gminy prac konserwatorskich prowadzonych przy najcenniejszych dla gminy zabytkowych obiektach.
8. Przygotowanie właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych do pozyskiwania programowych funduszy na ochronę zabytków z UE.
9. Wspieranie i promowanie działań chroniących zabytki (w tym, zapewnienie informacji o: zasadach finansowania, uwarunkowaniach prawnych oraz zapewnienie specjalistycznego doradztwa konserwatorskiego).
10. Kontynuacja prac przy sporządzeniu i okresowej weryfikacji Gminnej Ewidencji Zabytków.
11. Sporządzanie opracowań studialnych na potrzeby zadań związanych z ochroną zabytków.
12. Inicjowanie i realizacja projektów mających na celu ochronę i promowanie walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego w myśl zasady zrównoważonego rozwoju.
13. Prowadzenie okresowych przeglądów oceniających stan zachowania i użytkowania obiektów zabytkowych.

14. Prowadzenie okresowych przeglądów zabezpieczeń cennych obiektów zabytkowych na wypadek sytuacji kryzysowych i konfliktowych.
15. Prowadzenie bieżących prac porządkowych, zabezpieczających i pielęgnacyjnych na terenach stref ochronnych zabytkowych terenów zieleni.
16. Podejmowanie działań promocyjnych w celu znalezienia użytkownika / właściciela dla zdegradowanych obiektów, zespołów zabytkowych - stworzenie oferty inwestycyjnej, niezależnie od ich formy własności.
17. Monitoring działań remontowo – budowlanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską i przy obiektach zabytkowych – wpisanych do rejestru zabytków, chronionych zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz ujętych w gminnej ewidencji zabytków.
18. Promocja zabytkowych walorów gminy: krajobrazu kulturowego, obiektów i zespołów zabytkowych, działań kultywujących niematerialne tradycje.
19. Edukacja społeczna wszystkich grup wiekowych mieszkańców miasta.
20. Szkolenia zawodowe pracowników Urzędu Gminy zajmujących się problematyką ochrony środowiska kulturowego.
21. Tworzenie nowych miejsc pracy związanych z realizacją zadań inwestycyjnych przy obiektach zabytkowych.
22. Podejmowanie działań wspierających rozwój funkcji turystyczno – rekreacyjnej w mieście.

IV.2. Działania wspomagające realizację określonych Zadań Programu Opieki nad Zabytkami do wykonania w 2013 roku

L.P	Zadanie	Okres przygotowania	Uzasadnienie
1.	Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego według wskazań Studium Uwarunkowań,	2013-2016	Wzmocnienie skuteczności ochrony zabytków. Instrument prawny – ochrony zabytków.
2.	Utrzymanie obowiązującej uchwały o trybie i warunkach dofinansowania prac	2013-2016	Wzmocnienie skuteczności ochrony zabytków. Poprawa estetycznego wizerunku zabytkowego gminy i

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

	<p>konserwatorskich przy obiektach zabytkowych 1/wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych, 2/objętych ochroną zapisami w mpzp*, 3/ figurujących w GEZ **</p>		<p>poprawa warunków życia mieszkańców. Wsparcie procesu rewitalizacji. Stymulacja rozwoju gospodarczego</p>
	<p>I. Wystąpienie proboszcza parafii ewangelickiej o wpisanie do rejestru zabytków ruchomych witraża w kościele parafialnym</p> <p>II. Wystąpienie proboszcza parafii .katolickiej w Mikołajkach Pomorskich o wpisanie do rejestru zabytków witraży i zabytków ruchomych w kościele parafialnym</p> <p>II. Inwentaryzacja / w przypadku przejęcia / Zespołu pałacowo – parkowego w Stążkach wraz z orzeczeniem technicznym o stanie zachowania obiektu</p>	2013	<p>Wpis do rejestru zabytków nieruchomości wzmacnia ochronę prawną obiektu i umożliwia pozyskiwanie środków finansowych na prowadzenie prac przy obiekcie(zespołach)</p> <p>Dokumentacja pozwoli określić wielkość, oraz stan zachowania przejętego obiektu .</p>
3.	Podjęcie prac nad opracowaniem i realizacją programu remontów zabytkowych obiektów będących własnością gminy.	2013	Praktyczne i promocyjne wsparcie procesu rewitalizacji
4.	Podjęcie prac nad opracowaniem i realizacją programu ochrony i pielęgnacji zabytkowej zieleni – park podworski i grodzisko pruskie w Stążkach .		Praktyczne i promocyjne wsparcie procesu rewitalizacji Ochrona środowiska przyrodniczego i jego walorów kulturowych
5.	Opracowanie z Powiatowym Urzędem Pracy, oferty prac sezonowych dla bezrobotnych	2013-2014	Oferta winna dotyczyć głównie prac na terenach gminnych – zielonych, zaniedbanych bądź zdegradowanych,

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

6.	mieszkańców gminy przy prowadzeniu bieżących prac porządkowych i zabezpieczających na obszarach zabytkowych. W nowo opracowywanych Programach tzw. „miękkich „ - opracować program szkoleń – edukacji dla określonych grup społeczności lokalnych, promujących ochronę krajobrazu kulturowego.	2013	wymagających okresowych prac porządkowych bądź pielęgnacyjnych (dawne cmentarze, zieleń, relikty zieleni historycznej, Poprawa estetycznego wizerunku gminy, stworzenie miejsc pracy, ochrona zabytkowych terenów zielonych Poprawa estetyki i jakości przestrzeni publicznej. Konserwacja zabytkowych obiektów. Poprawa jakości życia. Budowa społeczeństwa obywatelskiego
----	---	------	--

* - Mpszp – miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

** - GEZ – Gminna Ewidencja Zabytków

IV.3. Zadania tematyczne do realizacji w latach 2013 - 2016

Zadania poniższe sformułowano w oparciu o : rozpoznanie zasobu zabytkowego Gminy, wykonana przez Autorkę Programu i GEZ, a także w wyniku konsultacji z Panem Wójtem , Skarbnikiem Gminy i Pracownikiem ds. ochrony zabytków , Pracownikiem ds. inwestycji i pozyskiwania środków finansowych Urzędu Gminy oraz po konsultacjach z właścicielami wskazanych obiektów – potencjalnymi uczestnikami Programu. Istotna też była dla przyjętych założeń ocena aktywności społeczności lokalnej.

IV.3.1 Gminna Ewidencja Zabytków - Monitoring – Publikacja

Monitoring GEZ winien być działaniem ciągłym, konieczny jest w realizacji zadań Programu i realizacji poszczególnych polityk gminnych. Ma na celu ocenę stanu jego zachowania i dokonujących się przekształceń.

Uzyskana wiedza wykorzystana winna być w działaniach: informacyjnych, promocyjnych, edukacyjnych i przy realizacji gminnych polityk kierunkowych.

Zadanie	010	20013	2013 – 2016
Gminna Ewidencja Zabytków	Wykonana GEZ	1. Upublicznienie GEZ na stronie internetowej gminy i stronie Centrum Informacji o Gminie 2. Określenie zasad monitoringu obiektów w GEZ	1. Monitoring obiektów figurujących w GEZ 2. Opracowanie wniosków dotyczących stopnia zachowania i dokonujących się przekształceń dot. obiektów figurujących w GEZ. 3. Weryfikacja zasobu GEZ – korekta edycji

Potencjalni partnerzy:

Wojewódzki Konserwator Zabytków

Narodowy Instytut Dziedzictwa O/Gdańsk

Narodowy Instytut Dziedzictwa – W-wa i OT/ Gdańsk

Wykonawca zewnętrzny

Towarzystwo np. Miłośników Zabytków

Z/1- Wykonanie MPZP

Zadanie	Miejscowości	2013 – 2016
MPZP	Mikołajki Pomorskie/wg wskazań Studium/ Stażki /wynikająca z zał. Programu/	Dla obszarów wg według ustaleń <i>Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego</i>

Zadanie własne Gminy

Potencjalni partnerzy:

Wykonawca zewnętrzny

Z/2 Centrum Informacji o Gminie Mikołajki Pomorskie – CI- MP

Powołanie jednostki (samodzielnej bądź wspólnej z innymi jednostkami, np. powiatem, szkołą, biblioteką, stowarzyszeniami), której celem jest gromadzenie wiedzy o Gminie, ze szczególnym uwzględnieniem historii, zasobów środowiska kulturowego i przyrodniczego, prowadzenie działań informacyjnych i edukacyjnych na rzecz gminy.

Zakłada się:

- 1/ pozyskanie i udostępnienie kopii dokumentacji konserwatorskich dotyczących Gminy – ewidencji zabytkowych zespołów i obiektów oraz innych istotnych dla gminy opracowań studialnych, wyników badań naukowych nad dziejami gminy;
- 2/ udostępnienie wykazu obiektów wpisanych do rejestru zabytków, objętych ochroną zapisami miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz figurujących w GEZ;
- 3/ prezentowanie zadań Gminy w zakresie ochrony środowiska kulturowego i przyrodniczego;
- 4/ prezentowanie zasad i uwarunkowań ochrony środowiska kulturowego;
- 5/ organizację internetowego forum dyskusyjnego „O Gminie...”;
- 6/ prowadzenie edukacji społecznej na rzecz Gminy dla wszystkich grup wiekowych mieszkańców.
- 7/ zebranie informacji, materiałów archiwalnych dotyczących dawnych opracowań planistycznych, praw gminnych, innych ważnych dokumentów obrazujących historię gminy
- 8/ nawiązanie współpracy z archiwami państwowymi, instytucjami naukowymi, uczelniami

/Zaleca się ustanowienie koordynatora merytorycznej weryfikacji umieszczanych na stronach WEB informacji /

Zadanie	2013-2014	2015-2016	Po 2016
Centrum Informacji o Gminie Mikołajki Pomorskie	1. Opracowanie założeń programowych, harmonogramu prac nad tworzeniem zasobu 2. Tworzenie zasobu. 3. Udostępnienie zasobu w CI- MP	1. Uzupełnianie zasobu – kontynuacja prac	Kontynuacja działania CI- MP

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

---

4. Uruchomienie strony internetowej		
Cel nr 2 Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego		
Cel nr 3 Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego		
Finansowanie; Fundusze zewnętrzne – unijne, Urząd Gminy, Biblioteka Wojewódzka, Media , Reklamodawcy, Sponsorzy		

Potencjalni partnerzy:

Biblioteka Gminna, Biblioteka Wojewódzka
Szkoły Gminne
Muzeum Powiśla
Narodowy Instytut Dziedzictwa O/T Gdańsk
Wojewódzki Konserwator Zabytków
Lokalna Organizacja Turystyczna
Organizacje pozarządowe
Powiat Sztumski
Lokalna Grupa Działania

Z/3 Promocja dziedzictwa kulturowego gminy – Zadanie Priorytetowe

/Realizacja tego zadania może zasadniczo wpłynąć na efektywność realizacji Programu i pobudzenie aktywności społecznej /

Szczególną rolę w realizacji Programu odgrywa promocja gminy i jego zasobów kulturowych. Zadaniem jej jest utrwalenie w świadomości społeczności lokalnej wartości środowiska kulturowego, jego atrakcyjności, zasad ochrony. Ponadto to pobudzenie aktywności społecznej przy kreowaniu wizerunku gminy, realizacji zadań jego ochrony, a także możliwości pozyskania środków finansowych na prace konserwatorskie. W efekcie – na możliwość uzyskania dobrego efektu w działaniu: [ochrona krajobrazu kulturowego](#) a [stymulacja rozwoju gospodarczego – budowa społeczeństwa obywatelskiego](#).

MONUMENT”- Pracownia Konserwacji Zabytków, mgr inż. arch. Justyna Czystek
Tel. kom. +48 503 40 40 16 , pracownia; 58 74 22 622, e-mail: zabytek @poczta.onet.pl

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

Zadanie	2012-2013	2012-2013	2012-2016 (działania coroczne, kontynuowane po 2016)
Promocja Gminy Mikołajki Pomorskie	1. Utrwalenie w świadomości mieszkańców wizerunku zabytkowych obiektów gminy. 2. Współfinansowanie, finansowanie publikacji promujących gminę - informatory turystyczne, - mapy gminy i okolic - opracowania historyczne - albumy prezentujące architekturę gminy - album fotograficzny „Gmina Mikołajki Pomorskie ” - monografie znanych – zasłużonych mieszkańców gminy 3. Przygotowanie programu edukacji szkolnej i przedszkolnej. 4. Przygotowanie programu edukacji społecznej 5. Przygotowanie wydawnictw multimedialnych promujących gminę. 6. Przygotowanie i przeprowadzenie konkursu, akcji internetowej itp. pod hasłem „Opowiedz historię swojego domu, wsi , regionu”	1. Wydanie profesjonalnego przewodnika turystycznego 2. Opracowanie założeń i współorganizacja festiwalu promującego markowy produkt - powstały w gminie lub regionie 3. Organizacja widowiska historycznego – ukazującego ważne wydarzenia historyczne i postaci.	1. Obchody rocznic historycznych 2. Obchody Dni Mikołajek Pomorskich 3. Obchody Dni Dziedzictwa Europejskiego 4. Organizacja imprez; sportowej, turystycznej, rekreacyjnej z zabytkiem w tle 5. Realizacja programu edukacji szkolnej i przedszkolnej 5. Realizacja programu edukacji społecznej 6. Opracowanie i organizacja konkursu na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego
Cel nr 2 Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego			

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

Cel nr 3 Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego
Finansowanie: Środki Unijne, Urząd Gminy, Reklamodawcy, Sponsorzy ,

Potencjalni partnerzy:

Media publiczne i media lokalne, radio, prasa, telewizja
Lokalna Organizacja Turystyczna ,
Organizacje pozarządowe
Muzeum Regionalne
Biblioteka publiczna
Szkoły i przedszkola
Wybrane – zaproszone Wyższe Uczelnie
Narodowy Instytut Dziedzictwa
Pomorska Sieć Informacji Regionalnej
Urząd Marszałkowski woj. Pomorskiego
Powiat Sztumski
Gmina Mikołajki Pomorskie
Powiatowy Ośrodek Pracy Pozaszkolnej
Instytut Komunikacji Społecznej

Z/4 Rewaloryzacja gminnych kapliczek i krzyży

Zadanie	2013-2014	2015-2016	Po 2016
Ochrona i rewaloryzacja kapliczek i krzyży	1. Inwentaryzacja i ocena stanu zachowania obiektów .	1. Wdrażanie projektu 2. Monitoring stanu	1. Kontynuacja

---

MONUMENT”- Pracownia Konserwacji Zabytków, mgr inż. arch. Justyna Czyszek
Tel. kom. +48 503 40 40 16 , pracownia; 58 74 22 622, e-mail: zabytek @poczta.onet.pl

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

	2. Opracowanie projektów konserwacji i rewaloryzacji	zachowania i użytkowania	
		3. Ocena procesu wdrażania i jego efektywności	
Cel nr 1 Realizacja zadań własnych gminy			
Cel nr 2 Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego			
Cel nr 3 Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego			
Cel nr 5 tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego			
Finansowanie: budżet gminy, fundusze zewnętrzne – programowe, sponsorzy			

Potencjalni partnerzy:

Wojewódzki Konserwator Zabytków
Firmy remontowo-budowlane
Wydawnictwa
Stowarzyszenia pozarządowe
Mieszkańcy gminy
Organizacje pozarządowe
KGW Mikołajki Pomorskie

Z/5 Przestrzenne Muzeum - PRUSY – kraj i ludzie

Zadanie Gminy lub związku Gmin ościennych – formuła do wypracowania, zakres i Program mogą kwalifikować projekt do pozyskania finansowania z Funduszu Norweskiego /Grodzisko pruskie – wczesnośredniowieczne /

Wieś lokacyjna i podworska to charakterystyczne jednostki osadnicza na terenach Gminy. Stążki - warownia o średniowiecznej lokacji i wieś podworska z zachowaną dawną dyspozycją przestrzeni i zapisanej w niej historii.

Formułę Muzeum zaproponowano po analizie zabytkowych wartości krajobrazu kulturowego Gminy Mikołajki Pomorskie w kontekście wartości kulturowych wsi powiślańskiej /materialnych i niematerialnych/ i pruskiej historii tego regionu. Stążki

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

---

posiadają reprezentatywne dla Regionu zabytki związane z typowym dla tego obszaru osadnictwem: pruskim, rycerskim ,
krzyżackim, szlacheckim

Cel Muzeum to :

- promocja gminy / lub związku gmin/ i regionu
- prezentacja i promocja dokonań konserwatorskich gminy
- rozwój muzealnej współpracy międzynarodowej i regionalnej – partnerstwo
- ożywienie gospodarcze wsi
- powstanie nowych miejsc pracy
- restytucja dawnych zawodów

Przestrzeń muzealna – docelowo to obszary z ekspozycją poszczególnych elementów układu osadniczego / Np. pałac,
folwark, park, grodzisko oraz :

- zespoły pałacowo – parkowe / wybrane w uzgodnieniu z obecnymi użytkownikami
- czworak podworski – / w wybranych układach wsi podworskich /
- zagroda gospodarza z okresu uwłaszczenia / wybór w uzgodnieniu z właścicielem /
- kultura materialna
- tradycja niematerialna

Zadanie	2013-2014	2014-2016	Po 2016
	1. Analiza wartości i stopnia zachowania zabytkowej przestrzeni. Studium historyczne, 2. Opracowanie założeń programowo - przestrzennych Muzeum 3. Opracowanie założeń formalno-prawnych i harmonogramu działań 4. Pozyskanie partnerów	1. Realizacja poszczególnych etapów projektu 2. Inauguracja działalności 3. Ocena realizacji projektu	Kontynuacja działań

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

---

5. Pozyskanie środków finansowych		
Cel nr 2 Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego		
Cel nr 3 Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego /Regionu/		
Cel nr 4 wspieranie aktywności lokalnej społeczności na rzecz ochrony środowiska kulturowego		
Cel nr 5 tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego /turystyka, dydaktyka/		
Finansowanie : Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego ,Urząd marszałkowski, Muzeum .... , Środki z Programów UE		

Potencjalni partnerzy:

Muzeum z Regionu
Muzea regionalne – wybrane
Kolo Gospodyń Wiejskich Mikołajki Pomorskie
Realizatorzy programu rewitalizacji
Uczelnie wyższe
Lokalna Grupa Działania
Bractwo Rycerskie
Sponsorzy
Pasjonaci

Z/6 Rewaloryzacja zespołu kościelnego Krasna Łąka

Parafia o lokacji średniowieczne. Zespół rozumiany jako; kościół parafialny z wyposażeniem wnętrza z przyległym cmentarzem przykościelnym , budynek plebanii..

Zadania	2013-2014	2015 – 2016	Po 2016
Rewaloryzacja zespołu kościelnego Krasna Łąka	1. Kontynuacja realizowanych założeń programowych 2. Opracowanie dokumentacji dla kolejnych etapów 3. Pozyskanie środków	1. Realizacja projektu (etapowa) 2. Prezentacja efektów realizacji 3. Publikacje – promocja	Kontynuacja działań zgodnie z przyjętym planem
Cel nr 2 Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego Cel nr 3 Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego Cel nr 5 Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego			
Finansowanie: Urząd Gminy, Ministerstwo Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Konserwator Zabytków, Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego			

Potencjalni partnerzy:

Wojewódzki Konserwator Zabytków

Muzeum ...

Lokalna Organizacja Turystyczna

Powiat Sztumski

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji Urząd Marszałkowski

Kuria Elbląska

Z/7 Dofinansowanie remontów konserwatorskich kościołów parafialnych :

Katolickiego w: Mikołajkach pomorskich , w Krasnej Łące i kaplicy filialnej w Cieszymowiei

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

Protestanckiego w Mikołajkach Pomorskich
Finansowe wsparcie prac remontowo – konserwatorskich.

Zadanie	2013-2014	2015-2016	Po 2016
Rewaloryzacja/ rewitalizacja budynku mieszkalnego	1. Opracowanie założeń realizacji projektu – etapowania 2. Wykonanie dokumentacji projektowej	1. Realizacja projektu 2. Ocena realizacji projektu 3. Propagowanie realizacji rewaloryzacji zabytkowych obiektów wiejskich 4. Wykorzystanie doświadczeń w planowaniu i realizacji analogicznych projektów w następnych okresach	1. Kontynuacja działań w odniesieniu do następnych zadań
Cel: nr 1 Realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami			
Cel nr 2 Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego			
Finansowanie : Urząd Gminy , Właściciele, Wojewódzki Konserwator Zabytków , Społeczność lokalna			

Potencjalni partnerzy:

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Wojewódzki Konserwator Zabytków
Parafia Mikołajki Pomorskie : katolicka , protestancka
Parafia ewangelicka Mikołajki Pomorskie
KGW - Mikołajki Pomorskie
Lokalna Grupa działania

Z/8 Przywołanie tradycji rycerskiego etosu – festiwal poezji /pieśni / legend/

Przywołanie dokonań rycerstwa. Popularyzacja etosu rycerskiego. Wystawy, turnieje, spotkania. Aktywne włączenie wszystkich grup wiekowych lokalnej społeczności w naukę historii i tworzenie markowego produktu turystycznego.

MONUMENT”- Pracownia Konserwacji Zabytków, mgr inż. arch. Justyna Czyszek
Tel. kom. +48 503 40 40 16 , pracownia; 58 74 22 622, e-mail: zabytek @poczta.onet.pl

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

Zadanie	2013-2016	Po 2016
Organizacja spotkań :	1. Przygotowanie założeń programowo – dydaktycznych i organizacyjnych 2. Pozyskanie sponsorów 3. Organizacja spotkań	1. Kontynuacja działań
Cel nr 3 Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego		
Cel nr 5 Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego		
Finansowanie: Urząd Gminy , Ministerstwo Dziedzictwa Narodowego, Sponsorzy , Reklamodawcy, pasjonaci		

Potencjalni partnerzy

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Muzeum Regionalne
Bractwa Rycerskie
Organizacje młodzieżowe
Szkoły
Powiat Sztumski
Lokalne Organizacje Turystyczne
KGW Mikołajki Pomorskie

Z/9 Rewaloryzacja zespołu Stążki / zadanie gminy lub związku gmin/

/ Formuła działania do wypracowania. Zakres i Program zadania mogą kwalifikować projekt do pozyskania finansowania z Funduszu Norweskiego /.

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

Reprezentatywny dla Regionu zespół o dużym potencjale: architektonicznym , przestrzennym , przyrodniczym , archeologicznym . Osadzony w historycznej tradycji Regionu, mogący stać się stymulatorem rozwoju także gospodarczego Gminy.

Zadanie	2013 -2014	2015 -2016	Po 2016
1. Rewaloryzacja parku 2. /określić program / Centrum	1.Wykonanie podkładu geodezyjnego 2. Wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej 3. wykonanie inwentaryzacji architektonicznej i oceny technicznej obiektu 4. Analiza wartości zachowanej przestrzeni. Wykonanie opracowań studialnych. 5. Opracowanie programu funkcjonalno – przestrzennego 6, Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych	1. Wykonanie projektu rewaloryzacji 2. Pozyskiwanie funduszy zewnętrznych 3. Etapowa realizacja zadań	Kontynuacja działań
Cel nr 2 – Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego Cel nr 3 – Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego Cel nr 5 - Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego			
Finansowanie: Gmina MP, Wojewódzki Konserwator Zabytków, Ministerstwo Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska , Środki Unijne			

Potencjalni partnerzy :

Urząd Gminy

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska

Wojewódzki Konserwator Zabytków

MONUMENT”- Pracownia Konserwacji Zabytków, mgr inż. arch. Justyna Czyszek

Tel. kom. +48 503 40 40 16 , pracownia; 58 74 22 622, e-mail: zabytek @poczta.onet.pl

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Mieszkańcy Gminy
Urząd Pracy
Inni – Producenci mat. budowlanych, wyposażenia, itp....

Z/10 Rewaloryzacja – uporządkowanie terenów dawnych cmentarzy

Po dawnych społecznościach zamieszkujących teren gminy pozostały ich cmentarze oraz z cmentarze lub relikty cmentarzy poepidemicznych. Tereny ich zaniedbane należy uporządkować i oznaczyć oraz umieścić w informatorach turystycznych w CI – MP.

Zadanie	2010-2013	Po 2013
1. Inwentaryzacja zieleni dawnych cmentarz 2. Prace porządkowo – pielęgnacyjne	1. Wykonanie prac inwentaryzacyjnych 2. Pozyskanie środków finansowych 3. Prace pielęgnacyjne – starodrzew 4. Prace porządkowo – pielęgnacyjne - cmentarze poewangelickie i poepidemiczne	Kontynuacja działań
Cel nr 2 – Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego Cel nr 3 – Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego Cel nr 5 tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego		
Finansowanie: Gmina miejska, Ministerstwo Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska		

Potencjalni partnerzy :

Urząd Gminy
Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska
Wojewódzki Konserwator Zabytków
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Mieszkańcy gminy

Z/11 Kreacja symbolu wsi gminnej . „ Mikołajkowe bajdy ,/festiwal /spotkania mikołajkowe dla dzieci / ekspozycja świątecznych dekoracji – ozdób związanych z bajkami /

W nawiązaniu do herbu wsi gminnej Mikołajki Pomorskie i tradycji wykreować markowy produkt związany z postacią św. Mikołaja i wielką atrakcyjności jego postaci dla dzieci.

Zadanie	2013-2014	2014-2016	Po 2016
1. Mikołaj – symbol Gminy MP	1. Określenie koncepcji 2. Opracowanie założeń formalnych I programowych	1. Pozyskanie eksponatów 2. Organizacja ekspozycji 3. Budowa programu imprez Towarzyszących 4. Realizacja	Kontynuacja działań
Cel nr 3 – Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego Cel nr 5 - Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego			
Finansowanie: Gmina miejska, Ministerstwo Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska			

Potencjalni partnerzy :

Urząd Gminy

Wojewódzki Konserwator Zabytków

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Muzea tematyczne /

Stowarzyszenia zawodowe Mikołajki / propozycja utworzenia, siedziba , zjazdy. Konferencje/

Mieszkańcy gminy

Z/12 Ochrona charakterystycznej zabudowy

N terenie gminy w znacznym stopniu zachowała się XIX i XX wieczna zabudowa, współtworząca charakterystyczny krajobraz kulturowy , będąca świadectwem procesów historycznych. W celu zachowania jej charakterystycznych cech konieczna jest jej programowa ochrona.

Zadanie	2013-2014	Po 2014-2016	Po 2016
1. Ochrona i rewaloryzacja charakterystycznego budownictwa	1. Określenie zasobu 2. Ocena stanu zachowania – waloryzacja	1.Opracowanie programu ochrony 2.Wdrożenie programu	Kontynuacja działań
Cel nr 2 – Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego Cel nr 3 – Utrwalenie ości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego Cel nr 5 - Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego			
Finansowanie: Gmina miejska, Ministerstwo Dziedzictwa Narodowego,			

Potencjalni partnerzy :

Urząd Gminy
Wojewódzki Konserwator Zabytków
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
Mieszkańcy gminy
Wykonawcy z zewnątrz

Z/13 Ikona Gminy – budowa wizerunku- identyfikacja

RYCERZ / MIKOŁAJ

Zadanie	2010-2011	Po 2012-2013
1. Pomnik RYCERZ / MIKOŁAJ	1. Opracowanie założeń formalnych i ideowych 2. Organizacja konkursu rzeźbiarskiego 3. Organizacja zbiórki funduszy na realizację zadania	1. Zbiórka funduszy 2. Realizacja zadania
Cel nr 3 – Utrwalenie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego		
Finansowanie: Gmina miejska, Ministerstwo Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska		

Potencjalni partnerzy :

Urząd Gminy
Mieszkańcy gminy
Wyższe uczelnie ,
Bractwa Rycerskie
Sponsorzy

Z/13 Rajd Łupaszki

Kontynuacja organizacji Rajdu upamiętniającej działalność mjr Zygmunta Szyndzielarza ‘Łupaszki’ i wileńskiej brygady partyzanckiej po napaści Związku Radzieckiego na Polskę 17 września 1939 i działalność .

Z/14 Europejskie Dni Dziedzictwa Kulturowego

Europejskie Dni Dziedzictwa to wspólna inicjatywa Rady Europy i Unii Europejskiej. Jest to jedno z najważniejszych wydarzeń kulturalnych mające na celu szeroko pojętą edukację historyczną i kulturalną, promowanie regionalnego dziedzictwa z ukazaniem jego bogactwa oraz przypomnienia o wspólnych korzeniach kultury europejskiej. Koordynatorem Dni Dziedzictwa Kulturowego z ramienia Rady Europy jest od 2006 roku EUROPA NOSTRA, europejska federacja zajmująca się ochroną dziedzictwa kultury.

W celu propagowania dziedzictwa kulturowego gminy i powiatu zaleca się organizację Dni Dziedzictwa Kulturowego. W dniach tych „otwiera” się dla zwiedzających niedostępne na co dzień obiekty, ukazując ich kulturowe walory. Prezentuje się kolekcje, zbiory zabytków ruchomych, dokonania kultury materialnej i niematerialnej lokalnych społeczności. Prezentacjom tym zazwyczaj towarzyszą widowiska historyczne, koncerty, występy zespołów. Program i formuła obchodów lokalnych jest każdorazowo programem autorskim gminy, z wykorzystaniem hasła aktualnego na dany rok.

Partnerzy : Urząd Gminy MP, Urząd Powiatowy , Muzeum ....., Izby regionalne, Biblioteki, Parafie rzymsko – katolickie, Parafia ewangelicka, Narodowy Instytut Dziedzictwa.

Finansowanie: Urząd Gminy, Urząd Powiatowy, Lokalna Organizacja, Turystyczna Sponsorzy

V. KIERUNKI DZIAŁAŃ DLA REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Cel 1 Realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami

Cel główny-strategiczny	Kierunki działań	Spodziewane efekty, rezultaty
Realizacja zadań własnych gminy w zakresie opieki nad zabytkami.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozpoznanie, weryfikacja i dokumentacja zasobów środowiska kulturowego. 2. Okresowa weryfikacja i uzupełnianie GEZ 3. Uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu przestrzennym i przy kształtowaniu środowiska . 4. Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków. 5. Zapobieganie zagrożeniom które mogą spowodować uszczerbek dla zabytków. 6. Udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków. 7. Bieżąca współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków	<ol style="list-style-type: none"> 1) Powstrzymanie degradacji obszarów o wartościach kulturowych. 2) Utrzymanie zróżnicowania krajobrazu kulturowego w gminie. 3) Podniesienie konkurencyjności gminy w regionie dzięki walorom kulturowym. 4) Aktualizacja ciągła danych o stanie i zachowaniu oraz użytkowaniu zabytków. 5) Pogłębienie współpracy z Konserwatorem Zabytków wojewódzkim, nadzorem budowlanym.

Cel 2

Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego

Cel główny-strategiczny	Kierunki działań	Spodziewane efekty, rezultaty
Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego gminy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizacja zapisów dotyczących ochrony wartości kulturowych w planach zagospodarowania przestrzennego i Studium uwarunkowań 2. Ochrona architektonicznego-zróznicowanego wyrazu poszczególnych przestrzeni wiejskich 3. Realizacja POW 4. Przegląd i wytypowanie obiektów dla których należy opracować badania konserwatorskie, architektoniczne i archeologiczne współfinansowane przez gminę. 5. Promocja kontynuacji i wdrażania wiejskiej tradycji budowlanej. 6. Stworzenie zintegrowanego programu ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego 7. Ochrona wartości przyrodniczych – w tym w szczególności zabytkowego drzewostanu wzdłuż dróg gminnych 8. Tworzenie kompleksowych i wieloletnich programów ochronnych w myśl unijnej zasady programowania 9. Zapobieganie degradacji zabytków: poprzez opracowanie modelu rewaloryzacji obszarów dla wybranych „pilotażowych” fragmentów 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Zachowanie historycznie ukształtowanych przestrzeni wiejskich. 2) Ochrona obszarów pierwotnego osadnictwa na terenie gminy 3) Zachowanie powiązań funkcjonalno – przestrzennych 4) Zapewnienie warunków ekspozycji charakterystycznych obiektów i zespołów identyfikujących tożsamość gminy 5) Uzyskanie atrakcyjnych przestrzeni dla mieszkania, wypoczynku, pracy. 6) Poprawa estetyki rozwiązań, poprawa stanu przestrzeni. 7) Podkreślenie tożsamości poszczególnych przestrzeni wiejskich. 8) Ochrona środowiska życia człowieka jako sumy środowiska przyrodniczego i kulturowego 9) Uzyskanie możliwości finansowania i realizacji zintegrowanych programów ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego w działaniach perspektywicznych 10) Poprawa stanu substancji zabytkowej 11) Ożywienie historycznych przestrzeni 12) Podniesienie atrakcyjności gminy poprzez

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

	<p>gminy.</p> <ol style="list-style-type: none"> 10. Wspieranie działań propagujących ochronę zabytków. 11. Opracowanie zasad współpracy samorządu gminnego z właścicielami zabytków. Określenie zasad ew. dotacji budżetowych dla prac związanych z zabytkami. 12. Promocja i gratyfikacja „pro-zabytkowych” postaw. 13. Stała współpraca z konserwatorem zabytków w kwestii ochrony obiektów zabytkowych zagrożonych w istnieniu, interwencji w przypadku zagrożenia istnienia zabytku. 14. Stworzenie oferty nieruchomości zabytkowych – do sprzedaży, dzierżawy osobom które będą chciały sfinansować ich rewaloryzację, remont itd. 15. Monitorowanie stanu zabytków – ich zachowania i użytkowania. 16. Prowadzenie działań sanacyjnych w wybranych fragmentach wsi . 17. Ustalenie zasad postępowania dot. zabytków przy realizacji umów sprzedaży, dzierżawy – np. obligujących do przeprowadzenia przez nabywców, dzierżawców, najemców niezbędnych prac konserwatorskich. 18. Organizacja prac studialnych, konkursowych dotyczących zabudowy, zagospodarowania wybranych obszarów.	<p>ekspozycje walorów zabytkowej przestrzeni</p> <ol style="list-style-type: none"> 13) Poprawa warunków zamieszkiwania i wypoczynku . 14) Wprowadzenie nowej architektury uzupełniającej, podnoszącej walory zabytkowej przestrzeni. 15) Poprawa stanu technicznego zabytków.
--	--	---

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

	19. Nadzór merytoryczny nad realizacją programu	
--	---	--

Cel 3

Utrwalenie dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców i promocja środowiska kulturowego

Cel główny – strategiczny	Kierunki działań	Spodziewane efekty i rezultaty
Utrwalanie wartości dziedzictwa kulturowego w świadomości mieszkańców	<ol style="list-style-type: none"> 1. Edukacja i kształtowanie postaw promujących ochronę zabytków. 2. Wprowadzenie problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do programu edukacji przedszkolnej i szkolnej, organizacja spotkań muzealnych, spacerów historycznych itp 3. Organizacja edukacji z problematyki ochrony środowiska kulturowego dla dorosłych 4. Organizacja konkursów promujących zabytkowe walory 5. Organizacja konkursu – dla najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego 6. Utrwalenia w świadomości społecznej tożsamości kulturowej 7. Udostępnienie wiedzy o historii, zasobach kulturowych 8. Wykorzystanie wartości kulturowych i elementów tożsamości kulturowej gminy w gospodarczym rozwoju miasta 9. Wspieranie artystycznej i lokalnej twórczości 	<ol style="list-style-type: none"> 1) Budowa i uzyskanie powszechnej akceptacji mieszkańców i ich zaangażowania w ideę ochrony zabytków 2) Wzmocnienie więzi z miejscem pochodzenia i zamieszkania. 3) Docenienie walorów zabytkowych przez mieszkańców 4) Wychowanie nowych pokoleń świadomych konieczności ochrony środowiska kulturowego 5) Pogłębienie znajomości zasad ochrony środowiska kulturowego w społeczności 6) Zrozumienie i akceptacja zasad ochrony środowiska kulturowego 7) Poszerzenie grona osób zainteresowanych ochroną środowiska kulturowego 8) Poprawa estetycznego wizerunku 9) Poprawa stanu substancji zabytkowej 10) Pozyskanie sponsorów i partnerów zainteresowanych ochroną dziedzictwa.

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

	<p>ludowej jako elementu tożsamości kulturowej</p> <p>10. Wspieranie i promowanie programów edukacyjnych uwzględniających: historię, prezentację zasobu i walorów krajobrazu kulturowego oraz poszczególnych zabytków.</p> <p>11. Prezentacja, ekspozycja i udostępnienie zabytków o szczególnych wartościach: interesujących stanowisk i obiektów archeologicznych, układów przestrzennych, obiektów architektury i budownictwa, kształtujących krajobraz kulturowy, zabytków ruchomych, w tym dzieł sztuki, rzemiosła i sztuki ludowej.</p> <p>12. Stała szeroka współpraca z właścicielami i użytkownikami zabytkowych zasobów – szczególnie mieszkaniowych (wspieranie postaw pro – zabytkowych, doradztwo formalno – prawne, finansowe, specjalistyczne-konserwatorskie).</p> <p>13. Zaangażowanie sektora prywatnego w ochronę dziedzictwa poprzez system zachęt finansowych</p> <p>14. Uświadamianie i podkreślanie stymulującej roli zabytków w rozwoju gospodarczym.</p> <p>15. Współpraca z ośrodkami akademickimi – wskazywanie tematów prac dyplomowych, prac studialnych i badawczych dot. środowiska kulturowego gminy Mikołajki Pomorskie</p>	<p>11) Powstanie komputerowej bazy danych o zabytkach gminy</p> <p>12) Pozyskanie sponsorów na realizację prestiżowych przedsięwzięć.</p>
Promocja wartości	1. Opracowanie i wdrożenie systemu informacji o	1) Wykreowanie markowego produktu

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

kulturowych gminy. .	<p>środowisku kulturowym gminy, w tym komputerowej bazy danych o zabytkach i środowisku kulturowym, informacji internetowych.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Opracowanie przewodnika – prezentującego historię i zabytki gminy 3. Organizacja wystaw tematycznych promujących tożsamość gminy 4. Organizowanie Europejskich Dni Dziedzictwa kulturowego 5. Wspieranie finansowe bądź rzeczowe szkolnych konkursów wiedzy o zabytkach 6. Promocja i popularyzacja wartości kulturowych miasta. 7. Tożsamość kulturowa gminy elementem marketingu. 8. Tworzenie oferty turystycznej opartej o walory kulturowe materialne i niematerialne gminy. 9. Przeznaczenie obiektów zabytkowych będących w posiadaniu gminy na cele publiczne, np. muzeum, obsługa ruchu turystycznego. 10. Przygotowanie oferty nieruchomości gminy przeznaczonych do sprzedaży inwestorom zainteresowanym działaniem w obszarach zabytkowych. 11. Promocja dobrych wzorów, pozytywnych działań dotyczących zabytków i ich bezpośredniego otoczenia. 12. Wspieranie wydawnictw prezentujących gminę i	<p>turystycznego opartego na walorach kulturowych gminy.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2) Ułatwienie dostępu do informacji o zabytkach i środowisku kulturowym. 3) Wykorzystanie danych do prac naukowych, promocyjnych, edukacyjnych. 4) Podniesienie konkurencyjności gminy. 5) Stworzenie propozycji wypoczynku dla mieszkańców i turystów, rozszerzenie oferty gminy w tej dziedzinie. 6) Poprawa wykorzystania i właściwego wykorzystania zabytków- poprzez ich wielofunkcyjność.! 7) Podniesienie świadomości mieszkańców 8) Uzyskanie materiałów promujących gminę 9) Uatrakcyjnienie form propagowania właściwych postaw i zachowań wobec zabytków. 10) Poszerzenie kręgu osób zainteresowanych zabytkami
----------------------	---	---

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

	<p>jej dziedzictwo .</p> <ol style="list-style-type: none"> 13. Organizacja konkursów związanych z zabytkami 14. Ustanowienie nagród – dla najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego 15. Popularyzacja tematyki w mediach (pras, radio, telewizja, Internet) 16. Współpraca z LOT (Lokalna Organizacja Turystyczna) 17. Współpraca z przedsiębiorcami, fundacjami , osobami fizycznymi 18. Wspieranie organizacji społecznych, organizacji pozarządowych, związków wyznaniowych i środowisk zajmujących się ochrona środowiska kulturowego 19. Wyznaczenie tras turystycznych, spacerowych bazujących na zasobie zabytkowym miasta, odpowiednio oznakowanych (tablice, plansze, mapy) i wypromowanych	
--	--	--

Cel 4 Wspieranie aktywności lokalnej społeczności w działaniach na rzecz ochrony środowiska kulturowego

Cel główny strategiczny	Kierunki działań	Spodziewane efekty i rezultaty
Wspieranie aktywności lokalnej w działaniach na rzecz ochrony środowiska kulturowego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie i inicjowanie powstawania pozarządowych organizacji wspierających ochronę środowiska kulturowego 2. Wspieranie właścicieli i użytkowników obiektów zabytkowych <ul style="list-style-type: none"> - nieruchomości - ruchomych 3. Wspieranie inicjatyw lokalnej społeczności w ochronie materialnej i niematerialnej tradycji 4. Wprowadzenie zasad współpracy w ramach partnerstwa publiczno – prywatnego dla rewaloryzacji obszarów i obiektów zabytkowych. 5. Współfinansowanie oraz pomoc organizacyjna dot. prac badawczych i dokumentacyjnych w zagrożonych obiektach (ważnych dla gminy) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pozyskanie aktywnych, świadomych partnerów do realizacji zadań ochrony środowiska kulturowego 2. Zwiększenie liczby osób zainteresowanych ochroną środowiska kulturowego 3. Pozyskanie społecznych Opiekunów Zabytków 4. Stworzenie przyjaznej atmosfery dla idei ochrony środowiska kulturowego 5. Pozyskanie materialnych pamiątek dotyczących historii gminy.

Cel 5 Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego

Cel główny – strategiczny	Kierunki zadań	Spodziewane efekty
Tworzenie miejsc pracy związanych z działaniami na rzecz ochrony środowiska kulturowego przyrodniczego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie programu zadań dla opieki nad zabytkami – dla stworzenia nowych miejsc pracy 2. Wspieranie i organizowanie prac porządkowych, remontowych i konserwatorskich przy obiektach zabytkowych 3. Pomoc w organizacji doskonalenia zawodowego – dla zawodów zanikających 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost roli zabytków w stymulowaniu rozwoju gospodarczego 2. Pozyskanie miejsc pracy w obiektach zabytkowych 3. Pozyskanie i zachowanie zawodów zanikających, związanych np. z tradycyjną sztuką budowlaną 4. Podniesienie poziomu wykształcenia 5. Obniżenie bezrobocia

Program Opieki nad Zabytkami dla gminy Mikołajki Pomorskie
na lata 2013-2016, część III – Założenia Programowe

---

4. Przygotowanie ofert inwestycyjnych dla obiektów zabytkowych.

6. Organizacja i wsparcie prac ratowniczych i porządkowych przy zabytkach

VI. WDRAŻANIE I OCENA REALIZACJI PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

VI.1. Wdrażanie

Program wdrażany będzie przez Wójta Gminy Mikołajki Pomorskie. Wójt może wyznaczyć może **Koordynatora projektu**.

Wdrażanie odbywać się będzie przy współpracy poszczególnych stanowisk Urzędu Gminy, jednostek budżetowych gminy, Urzędu Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, właścicieli obiektów zabytkowych, organizacji pozarządowych, instytucji dla których opieka nad zabytkami jest działalnością statutową, osób fizycznych i prawnych.

Wójt / Koordynator/ zapewni:

- przepływ informacji pomiędzy jednostkami odpowiedzialnymi za realizację zadań
- zorganizuje forum wymiany informacji i doświadczeń
- określi zasady prowadzenia monitoringu wdrażania poszczególnych zadań
- wykona ocenę stopnia realizacji celów programu i określi szczegółowe kryteria oceny realizacji po czterech lata wdrażania Programu oraz w przedziałach cząstkowych /np. corocznych lub w okresie dwuletnim/.

VI.2. Monitoring

Celem monitoringu jest zbieranie informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań Programu Ochrony Zabytków na każdym etapie jego wdrażania. Stanowi on podstawę oceny uzyskanych efektów oraz formułowania ewentualnych wytycznych i propozycji zmian dla kolejnych edycji Programu.

Proces monitorowania będzie polegał na przyglądaniu się zmianom, jakie zachodzą w wyniku realizacji danych zadań, na analizie zebranych danych i opracowaniu stosownych raportów oraz podejmowaniu inicjatyw warunkujących pozytywną ich realizację.

Wskazane będzie rejestrowanie wszelkich uwag i postulatów zgłaszanych w trakcie realizacji Programu przez mieszkańców, uczestników poszczególnych projektów.

Na podstawie zebranych informacji opracowane zostanie dla potrzeb: Wójta, Rady Gminy i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków sprawozdanie z dwuletniego okresu realizacji programu oraz ocenę realizacji programu, sporządzaną w okresie czteroletnim.

Zakłada się, że ocenę taką sporządza Jednostka Koordynująca/ wskazana lub powołana przez Wójta i przedstawia Wójtowi Gminy/. Wójt przedstawi wyniki z realizacji Programu Radzie Gminy. Oceny realizacji programu, powinny stanowić

punkt wyjścia do opracowania kolejnego programu/ kolejnej jego edycji. Obowiązek ten wynika z art. 87 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. O ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Zgodnie z cytowaną ustawą, Wójt Gminy winien przedstawiać Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu w cyklu dwuletnim. Następnie sprawozdanie to powinno zostać przedstawione Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków, który wykorzysta je przy opracowywaniu aktualizacji i oceny realizacji wojewódzkiego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Przykładowe kryteria, które mogą być zastosowane do oceny realizacji zadań i celów Programu.

1. Potwierdzenie wykonania mpzp dla wybranych obszarów osadniczych
2. Potwierdzenie realizacji zadań LPR (Lokalnych Programów Odnowy Wsi – uwzględniających problematykę konserwatorską);
3. Potwierdzenie prowadzenie prac nad opracowywaniem planów.....
4. Określenie liczby szkoleń dla pracowników Urzędu Gminy dotyczących ochrony środowiska kulturowego
5. Dokonanie okresowej oceny aktualności Gminnej Ewidencji Zabytków i weryfikacja zasobu
6. Określenie ilości obiektów zabytkowych, stanowiących własność gminy objętych działaniami zabezpieczającymi
7. Określenie efektów i ilości kontroli sprawdzających stan utrzymania i użytkowania obiektów objętych ochroną konserwatorską
8. Potwierdzenie opracowania szkolnych i przedszkolnych programów edukacyjnych
9. Potwierdzenie ilości przeprowadzonych lekcji muzealnych
10. Potwierdzenie opracowania programu edukacyjnych dla właścicieli obiektów zabytkowych, ich użytkowników oraz mieszkańców gminy
11. Potwierdzenie udostępnienia bazy danych o historii gminy i jego zabytkach
12. Potwierdzenie ilości pozyskanych eksponatów do .....
13. Potwierdzenie wykonania dokumentacji eksponatów muzealnych
14. Potwierdzenie ilości wypożyczeń książek związanych z ochroną zabytków, dokumentacji konserwatorskiej itp.
15. Określenie rodzaju i ilości konkursów dotyczących problematyki ochrony środowiska kulturowego
16. Określenie ilości uczestników w konkursie na najlepszego użytkownika obiektu zabytkowego
17. Określenie ilości spotkań i prezentowanych tematów dotyczących poznania i ochrony środowiska kulturowego gminy

18. Potwierdzenie opracowania harmonogramu spotkań i prezentowanej problematyki z przedstawicielami służb konserwatorskich
19. Ocena stopnia wykorzystania mediów do przedstawiania problematyki ochrony środowiska kulturowego
20. Potwierdzenie ilości wydanych publikacji: map, informatorów, przewodników, albumów i innych
21. Potwierdzenie ilości zorganizowanych widowisk historycznych, imprez sportowo- rekreacyjnych, koncertów itp.
22. Potwierdzenie ilości powstałych stowarzyszeń pozarządowych, Społecznych Opiekunów Zabytków
23. Ilość podjętych remontów obiektów zabytkowych
24. Ilość wniosków składanych przez właścicieli o wpisanie obiektu do rejestru zabytków
25. Potwierdzona ilość dotacji celowych na remont obiektów zabytkowych
26. Potwierdzenie stworzenia informacji turystycznej

VII. FINANSOWANIE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.

Obowiązek dbania o stan zabytków , w tym ponoszenie nakładów na prace konserwatorskie spoczywa na właścicielach i użytkownikach obiektów zabytkowych , także gminach / art.61 Ustawy Prawo budżetowe, art. 5 i 71 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, art.7 ust.1 pkt 9 Ustawy o samorządzie gminnym.

VII.1. Środki finansowe dla realizacji programu

Program finansowany może być ze środków budżetowych: województwa, samorządu, państwa, środków UE i funduszy prywatnych.

Są to :

- środki własne budżetu gminy
- dotacje podmiotowe dla instytucji, których organizatorem jest samorząd gminy
- środki znajdujące się w gestii wojewódzkiego konserwatora zabytków
- dotacje samorządu województwa dla jednostek samorządu terytorialnego innych szczebli realizacji zadań z zakresu kultury i sztuki
- dotacje, granty, nagrody samorządu województwa dla podmiotów nie zaliczanych do sektora finansów publicznych
- dochody własne instytucji kultury
- środki Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu ‘ dziedzictwo kultury ‘
- kredyty bankowe zaciągane przez Zarząd Gminy na realizację określonych celów i

inwestycji

- zyski z działalności statutowej i gospodarczej
- odsetki z kont i rachunków bankowych
- dotacje i fundusze celowe rządowych i poza rządowych programów pomocowych
- składki i zbiórki publiczne i finansowane ze środków ludności
- fundusze krajowe i zagraniczne Unii Europejskiej
- inne środki przewidziane prawem

Ze środków budżetowych zasadnicze znaczenie mają:

- Środki Generalnego Konserwatora Zabytków
- Środki Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków
- Środki Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego /środki specjalne – z gier losowych/
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej /finansowanie zabytkowych parków wpisanych do rejestru zabytków oraz finansowania publikacji związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego/
- Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego i programy sektorowe

Rada Gminy w drodze uchwały może określić corocznie wysokość wydatków na ochronę środowiska kulturowego, w tym na realizację Programu Opieki nad Zabytkami.

Wydatki na realizację zadań inwestycyjnych, w tym:

- zadania inwestycyjne związane z ochroną zabytków stanowiących własność komunalną (np. prace remontowo-budowlane, konserwatorskie, związane z konserwacją i pielęgnacją zieleni zabytkowej)
- zadania inwestycyjne wprowadzone do gminnych programów przyjętych przez Radę Gminy uchwałami tejże Rady (np. centrum Stążki) wprowadzone zostaną do rocznych i wieloletnich planów inwestycyjnych.

Finansowane z budżetu gminy mogą i powinny być ponadto inne, **nieinwestycyjne działania**, w tym takie jak np. prace studialne, badawcze, dokumentacyjne, konkursy, działania promocyjne, edukacyjne itd.

Gmina określi corocznie ;

- 1. % budżetu, który zostanie przeznaczony na zadania z zakresu ochrony zasobów krajobrazu kulturowego.**
- 2. zadania do wieloletnich planów inwestycyjnych**
- 3. zadania do wykonania w danym roku budżetowym**

Gmina corocznie zgodnie z podjętą uchwałą przyznawać będzie dotacje celowe na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach. Przede wszystkim dotyczyć to będzie zabytków wpisanych do rejestru zabytków (tych w gminie Mikołajki Pomorskie jest stosunkowo niewiele), ale także innych, np. figurujących w Wojewódzkiej i Gminnej Ewidencji Zabytków i wskazywanych do ochrony ustaleniami planów miejscowych.

Gmina określi zasady dofinansowania z budżetu gminy zadań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami podmiotów, które prowadzą działalność kulturalną, takich jak np. muzeum, izba tradycji (np. organizowane przy szkole, biblioteki, stowarzyszenia, organizacje turystyczne itp.

VII.2. Możliwości pozyskania środków zewnętrznych

Informacje o możliwości pozyskania środków finansowych na zadania związane z ochroną i opieką nad zabytkami zawarte są na podanych poniżej stronach internetowych (informacja aktualna na koniec czerwca 2008 – wymaga aktualizacji):

- Informacje na temat programu operacyjnego „Promesa Ministra Kultury” dostępne są na stronie internetowej www.mkidn.gov.pl
- Informacje na temat programu operacyjnego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Dziedzictwo Kulturowe” dostępne są na stronach internetowych www.mkidn.gov.pl
- Informacje na temat programu Rozwój Inicjatyw Lokalnych dostępne są na stronie internetowej www.mkidn.gov.pl
- Informacje na temat programu operacyjnego Kultura 2007-2013, znajdują się na stronach internetowych www.mkidn.gov.pl
- Informacje dotyczące sposobów finansowania dostępne są na stronie internetowej Narodowego Centrum Kultury www.regiony.nck.pl.
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich dostępny jest na stronie internetowej www.minrol.gov.pl
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki dostępny jest na stronie internetowej www.mrr.gov.pl
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko dostępny jest na stronie internetowej www.mrr.gov.pl.
- Informacje dotyczące możliwości finansowania przy wykorzystaniu ustawy o partnerstwie publiczno-prywatnym znajdują się na stronie internetowej www.partnerstwopublicznoprywatne.info/ustawa_ppp.php
- Fundusz norweski – informacje o zasadach finansowania znajdują się na stronie: www.eog.gov.pl/

Ponadto :

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego ogłosił następujące programy na rok 2013:

Dziedzictwo kulturowe

1. Ochrona zabytków
2. Wspieranie działań muzealnych
3. Kultura ludowa
4. Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą
5. Ochrona zabytków archeologicznych

6. Ochrona i cyfryzacja dziedzictwa kulturowego

VIII. DZIAŁANIA PERSPEKTYWICZNE

Wykorzystując doświadczenia Programu Opieki nad Zabytkami na lata 2013-2016, po realizacji założonych w nim zadań i ich ocenie, sformułowane zostaną wnioski do dalszych prac przewidzianych na kolejne lata.

Niezmiennie pozostaną w większości kierunki działań i zadania długoterminowe. W tej grupie znajdują się głównie zadania związane z kontynuacją realizacji tych wskazanych w obecnym Programie:

1. realizacji koncepcji Przestrzennego Muzeum Prusy - kraj i ludzie
2. kreacja ikony gminy -
3. poprawy estetyki gminnych przestrzeni publicznych,
4. ochrony charakterystycznego budownictwa
5. kultywowanie tradycji etosu rycerskiego
7. ochrona zabytkowych układów zieleni
8. kontynuacja spotkań „ Mikołajkowe bajdy „
9. realizacja rewaloryzacji zespołu Stążki / po przejęciu przez gminę/.

Gmina przez wieki była miejscem gospodarki rolniczej. W jej strukturze widoczne są : dawne zespoły majątków szlacheckich, ziemskich, wsi dworskich i lokacyjnych. Krajobraz będzie się przekształcał. Istotną sprawą jest i będzie dokumentowanie dokonań przeszłych pokoleń i takie kształtowanie krajobrazu aby **współczesność szanowała przeszłość.**

Nośną w skali Regionu, będzie historia Prusów , dokonania rycerzy , wielokulturowość osadnictwa, „ Mikołajkowe bajdy ...” oraz rewaloryzacja zespołu Stążki.